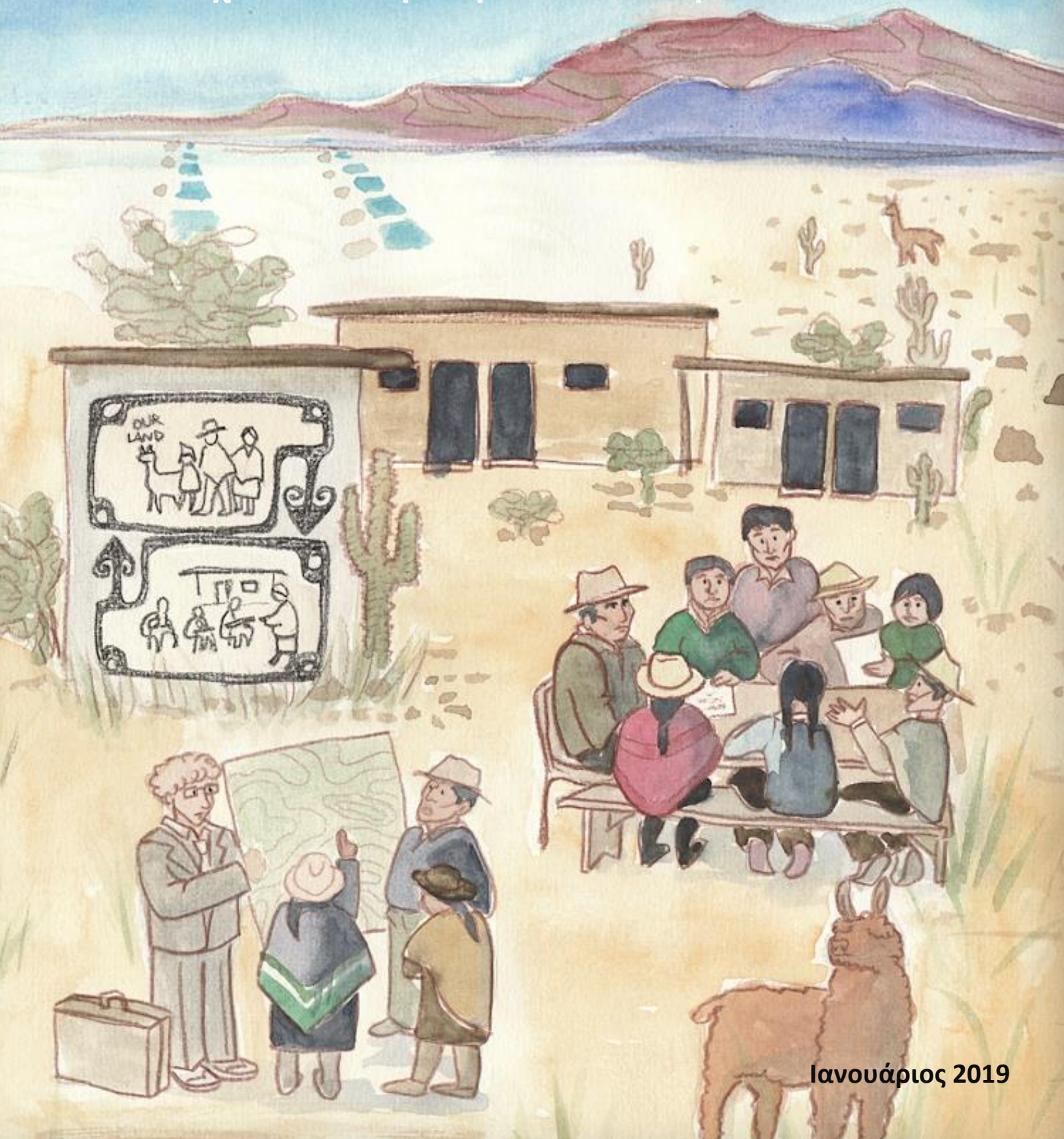

Ενότητα Κατάρτισης BeneLex

για τον καταμερισμό των οφελών και τα δικαιώματα
των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1) Εισαγωγή.....	2
2) Για ποιο λόγο χρειαζόμαστε αυτήν την ενότητα κατάρτισης;	4
A) Γιατί ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών εξετάζεται στο πλαίσιο τόσο του διεθνούς δικαίου για το περιβάλλον, όσο και του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα;	6
B) Κύριες πηγές	8
α) Διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα	8
β) Διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα	9
3) Ευκαιρία για την προορατική χρήση του καταμερισμού των οφελών με στόχο την πλήρη πραγμάτωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων	13
A) Δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών.....	13
α) Διαδικαστικές υποχρεώσεις για τα Κράτη	14
β) Ουσιαστικές υποχρεώσεις για τα Κράτη	15
γ) Εξασφάλιση της δυνατότητας δικαστικού ελέγχου υποχρεώσεων δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών	17
δ) Επιχειρηματική ευθύνη σε σχέση με τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών... ..	19
B) Περιβαλλοντικές μελέτες	22
α) Υποχρεώσεις καταμερισμού των οφελών για τα Κράτη στο πλαίσιο περιβαλλοντικών μελετών.....	22
β) Επιχειρηματική ευθύνη στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής μελέτης.....	24
Γ) FPIC: πότε λέμε «όχι»;	26
α) Κρατικές υποχρεώσεις για καταμερισμό των οφελών και FPIC	26
β) Επιχειρηματική ευθύνη στο πλαίσιο της FPIC	28
Δ) Διαφορά με την Αποζημίωση.....	29
4) Αυτοαξιολόγηση.....	30
5) Αναφορές	34
A) Ακρωνύμια.....	34
B) Λίστα κουτιών	34
Γ) Λίστα διεθνών πηγών.....	35
i) Διεθνείς συμφωνίες.....	35
ii) Αποφάσεις της ΣΒΠ.....	35
iii) Άλλες διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	35
iv) Αναφορές και μελέτες για τα ανθρώπινα δικαιώματα	36
v) Περιπτώσεις Ανθρώπινων Δικαιωμάτων	36
Δ) Επιπλέον πηγές	37

1) Εισαγωγή

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ BENELEX

Γενικό πλαίσιο: Το **BeneLex** είναι ένα ακαδημαϊκό πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (2013-2018) και είναι υπό την εποπτεία της Καθηγήτριας Elisa Morgera του Πανεπιστημίου Strathclyde, Γλασκόβη, ΗΒ. Το πρόγραμμα εστιάζει στη νομική έννοια του **«δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών»**, ο οποίος γίνεται κατανοητός ως **ένας καλόπιστος, ανατροφοδοτούμενος διάλογος, στοχεύων στην εδραίωση ισότιμων συμπράξεων για την αναγνώριση και την κατανομή οικονομικών, κοινωνικό-πολιτιστικών και περιβαλλοντικών οφελών μεταξύ κρατικών**

και μη κρατικών παραγόντων. Το πρόγραμμα εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους γίνεται κατανοητός και εφαρμόζεται ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών σε διαφορετικά πλαίσια. Σκοπός του είναι να διευκρινίσει πώς το δίκαιο μπορεί να βοηθήσει τον καταμερισμό των οφελών να αξιοποιήσει το δυναμικό του όσον αφορά τη δημιουργία δίκαιων και μακροχρόνιων συμπράξεων μεταξύ κοινοτήτων και άλλων χρηστών φυσικών πόρων. Προς τούτο, το πρόγραμμα αξιοποιεί «αμοιβαία υποστηρικτικές» ερμηνείες του διεθνούς δικαίου για τη βιοποικιλότητα και του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εν ολίγοις, αυτό σημαίνει ότι το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα πρέπει να αναγνωστεί παράλληλα με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα ώστε να διασαφηνιστεί πώς μπορεί το καθένα να προωθήσει την υλοποίηση των στόχων του άλλου.

Δυνητικοί χρήστες αυτής της ενότητας κατάρτισης είναι οι εκπρόσωποι των αυτοχθόνων πληθυσμών και των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος.

Η ενότητα κατάρτισης επιδιώκει να βοηθήσει αυτούς που θα τη μελετήσουν (είτε ατομικά είτε ως μέρος μίας ομάδας) να βασιστούν στα κύρια πορίσματα της έρευνας του προγράμματος **BeneLex** σχετικά με το διεθνές δίκαιο περιβάλλοντος (το οποίο περιλαμβάνει το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα) και το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσον αφορά τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων όταν:

- Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων διεξάγονται πριν από την έγκριση ενός έργου ανάπτυξης ή διατήρησης φυσικών πόρων.
- Διεξάγονται διαβουλεύσεις και επιδιώκεται η λήψη ελεύθερης, εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεσης.
- Γίνονται διαπραγματεύσεις για συμφωνίες καταμερισμού των οφελών, και
- Κοινότητες διαπραγματεύονται τόσο με κυβερνήσεις, όσο και με ιδιωτικές εταιρείες.

ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ

Οι **Μαθησιακοί Στόχοι** αυτής της ενότητας είναι να δοθεί η δυνατότητα σε εκπροσώπους κοινοτήτων και σε συνηγόρους να χρησιμοποιήσουν προορατικά τα διεθνή πρότυπα καταμερισμού των οφελών, προκειμένου να:

- Διευρυνθεί το εύρος και οι μεθοδολογίες των περιβαλλοντικών μελετών και των πρακτικών διαβούλευσης/συναίνεσης, έτσι ώστε να προχωρήσουν πέρα από ένα προσυμφωνημένο σύνολο αναπτυξιακών επιλογών και να «δώσουν χώρο», κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τους φυσικούς πόρους, στην κοσμοθεωρία των αυτοχθόνων πληθυσμών, και
- Ενισχυθούν, με τη συνεργασία κυβερνήσεων και ιδιωτικών εταιρειών, η ικανότητα αυτενέργειας, ο έλεγχος και το δυναμικό των αυτοχθόνων πληθυσμών, με στόχο την πλήρη πραγμάτωση των δικαιωμάτων τους επί των φυσικών πόρων, πέρα από τον απλό «περιορισμό της ζημιάς» στις περιοχές, τα εδάφη και τους πόρους τους.

Η ενότητα αυτή είναι μέρος μιας σειράς 3 ενοτήτων κατάρτισης (οι άλλες δύο εστιάζουν στα δικαιώματα των αγροτών και στα δικαιώματα των φορέων παραδοσιακών γνώσεων). Μεταξύ των προϊόντων του προγράμματος **BeneLex** περιλαμβάνονται και:

- **Έγγραφα εργασίας και ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις** που αναλύουν τις διεθνείς νομικές εξελίξεις σε σχέση με τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών και συνδέουν τα πορίσματα της έρευνας με ευρύτερες ακαδημαϊκές συζητήσεις σχετικά με το διεθνές δίκαιο,
- **Αναρτήσεις σε blog** που παρέχουν μια προσβάσιμη και σε πραγματικό χρόνο ανάλυση για τις νέες διεθνείς νομικές εξελίξεις σχετικά με τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών, και
- **Συνοπτικές εκθέσεις πολιτικής** που φιλτράρουν με έναν περιεκτικό και προσανατολισμένο στην ανάληψη δράσεων τρόπο τα κύρια πορίσματα του προγράμματος για συγκεκριμένες ομάδες τελικών χρηστών: διαπραγματευτές σε διεθνές επίπεδο, τον ιδιωτικό τομέα, μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ) και διμερείς χορηγούς. Θα είναι διαθέσιμες σε Αγγλικά, Γαλλικά και Ισπανικά.

Εμβαθύνετε

Όλα τα πορίσματα του **BeneLex** είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του προγράμματος και κατόπιν αιτήματος (στείλτε email στο benelex@strath.ac.uk) σε μνήμη USB που θα σας αποστέλλεται.

Συγγραφείς

Η ενότητα αυτή ετοιμάστηκε από την Καθηγήτρια Elisa Morgera και τον Thierry Berger, ενώ βοήθησαν με τα σχόλια και την αξιολόγησή τους τα μέλη της ομάδας του **BeneLex**, συμπεριλαμβανομένων των Margherita Brunori, Louisa Parks, Wim Peters, και Elsa Tsioumani. Η Margherita Brunori ετοίμασε τις εικόνες και οι Yoge σχεδίασαν τη διάταξη. Η ενότητα βασίζεται στη δημοσίευση της Elisa Morgera, «Under the Radar: Fair and Equitable Benefit-sharing from Extractives and Conservation in light of International Biodiversity and Human Rights Law,» **Έγγραφο Εργασίας BeneLex N. 10 Αναθ.** (SSRN, 2018) και τις πηγές που αναφέρονται σε αυτό. Βλέπε επίσης Συνοπτική Έκθεση Πολιτικής **BeneLex N. 2** «Fair and equitable benefit-sharing and indigenous peoples' rights over natural resources» (2018).

2) Για ποιο λόγο χρειαζόμαστε αυτήν την ενότητα κατάρτισης;

Σενάριο: Μια κοινότητα αυτοχθόνων πληθυσμών μαθαίνει ότι η κυβέρνηση σχεδιάζει την έγκριση ενός νέου έργου εξόρυξης στα παραδοσιακά τους εδάφη. Η κοινότητα είχε συμμετάσχει σε μια προηγούμενη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και είχε εκφράσει ανησυχίες για τις επιπτώσεις του προτεινόμενου ορυχείου στο περιβάλλον, κυρίως σε σχέση με την ενδεχόμενη χρήση και ρύπανση των γλυκών υδάτων σε μια ημιάνυδρη περιοχή σαν αυτή. Στην κοινότητα, ωστόσο, δεν είναι σαφές αν και κατά πόσο οι απόψεις τους ελήφθησαν υπόψη στο τελικό συμπέρασμα της μελέτης και στη διαδικασία της έγκρισης που ακολούθησε. Δεν είναι επίσης σαφές ποιες εναλλακτικές επιλογές εξέτασε η κυβέρνηση πριν αδειοδοτήσει το ορυχείο, συμπεριλαμβανομένης μιας ξεχωριστής πρότασης από την κυβέρνηση για τη δημιουργία προστατευόμενης περιοχής, και πόση προσοχή δόθηκε σε άλλες επιπτώσεις επί των παραδοσιακών δραστηριοτήτων της κοινότητας στη γη. Μόνο ορισμένα μέλη της κοινότητας προσεγγίστηκαν απευθείας από την εταιρεία προκειμένου να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για το ορυχείο, και σε αντάλλαγμα πήραν χρήματα και θέσεις εργασίας. Πολλά άλλα μέλη, αντίθετα, αντιστάθηκαν ενεργά στο ορυχείο και αντιμετώπισαν δυσκολίες στο να πετύχουν έναν ωφέλιμο διάλογο με την κυβέρνηση ή την εταιρεία. Τα περισσότερα μέλη της κοινότητας θεώρησαν ότι τα οφέλη που υποσχέθηκε η εταιρεία δεν ήταν επαρκή σε σύγκριση με αυτά που η ίδια θα κέρδιζε, και δεν γνώριζαν τυχόν μέτρα που θα λάμβανε η εταιρεία προκειμένου να προστατεύσει τις πηγές γλυκών υδάτων.

Αν έπρεπε να συμβουλευέστε την κοινότητα στη βάση αυτού του σεναρίου,

- Ποιος έπρεπε να ήταν ο ρόλος της κοινότητας στη μελέτη και ποια θέματα έπρεπε αυτή να είχε συμπεριλάβει;
- Θα μπορούσαν ακόμα να πουν όχι στο έργο εξόρυξης;
- Τι είδους οφέλη δικαιούνται; Ποιος υποχρεούται να τους παράσχει αυτά τα οφέλη και τι θα μπορούσε να κάνει η κοινότητα εάν δεν παρασχεθούν;
- Εάν η κυβέρνηση αποφασίσει να προχωρήσει στη δημιουργία μιας προστατευόμενης περιοχής στα παραδοσιακά εδάφη της κοινότητας, έχει η τελευταία οποιαδήποτε δικαιώματα;

Η ενότητα αυτή θα επισημάνει πρώτα τις ευκαιρίες για την προστασία των φυσικών πόρων των αυτοχθόνων πληθυσμών βασιζόμενη στο διεθνές δίκαιο περιβάλλοντος καθώς και το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στη συνέχεια, θα συζητήσει ποικίλους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προστατευτούν τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων, εξετάζοντας τις σχετικές υποχρεώσεις της κυβέρνησης και των ιδιωτικών εταιρειών. Τέλος, θα ολοκληρώσει επιστρέφοντας στο παραπάνω σενάριο για να σας δώσει μια ευκαιρία να εφαρμόσετε αυτά που έχετε μάθει.

Το διάγραμμα που ακολουθεί καταγράφει διάφορες πηγές και έννοιες σχετικά με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων στις οποίες θα γίνεται

αναφορά κατά τη διάρκεια της ενότητας, δείχνει πώς συνδέονται μεταξύ τους και υπογραμμίζει τα μέτρα που μπορούν να λάβουν οι αυτόχθονες πληθυσμοί προκειμένου να προστατέψουν τα δικαιώματά τους.

Διάγραμμα της ενότητας. Διεθνείς πηγές και έννοιες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την βιοποικιλότητα σχετικές με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Διαμερικανικό Δικαστήριο
2007 Saramaka, 2008 Saramaka,
2015 Kaliña και Lokono,
2015 Garifuna Triunfo de la Cruz,
2015 Garifuna Punta Piedra
 Αφρικανική Επιτροπή
2009 Endorois
 Αφρικανικό Δικαστήριο
2017 Ogiek
 Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα
 Ανθρώπινα Δικαιώματα και το
 Περιβάλλον
 A/HRC/37/59 (2017), A/HRC/37/59
 (2018)
 UNPFII E/C.19/2005/3,
 E/C.19/2013/15
 Μηχανισμός Εμπειρογνομώνων των
 ΗΕ Οδηγία ν. 4 (2012)
 CERD CERD/C/SUR/CO/13-15 (2015)

Επιχειρηματική ευθύνη

Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα
 Δικαιώματα των Αυτοχθόνων
 Πληθυσμών
 A/HRC/15/37; A/HRC/24/41;
 A/66/288; A/HRC/21/47
 Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα
 Ανθρώπινα Δικαιώματα και το
 Περιβάλλον
 A/HRC/37/59 (2017)
 Πρότυπα Επίδοσης του ΔΟΧ (2012)
 Κατευθυντήριες Γραμμές ΟΟΣΑ-FAO
 για Υπεύθυνες Γεωργικές Αλυσίδες
 Εφοδιασμού (2016)

Βιοποικιλότητα

Σύμβαση για τη Βιολογική
 Ποικιλομορφία
 Οικοσυστημική Προσέγγιση
 Κατευθυντήριες Γραμμές Ακκέ: Κοπ
 για τις Μελέτες Κοινωνικό-
 Πολιτιστικών και Περιβαλλοντικών
 Επιπτώσεων
 Κατευθυντήριες Γραμμές Addis
 Ababa για την Αειφορική Χρήση
 Πρόγραμμα Εργασίας για τη
 Βιοποικιλότητα των Δασών
 Πρόγραμμα Εργασίας για τις
 Προστατευόμενες Περιοχές
 Πρόγραμμα Εργασίας για την Ορεινή
 Βιοποικιλότητα
 Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz
 kuxtal

Α) Γιατί ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών εξετάζεται στο πλαίσιο τόσο του διεθνούς δικαίου για το περιβάλλον, όσο και του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Οι υποχρεώσεις για τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών σε σχέση με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων έχουν προκύψει τόσο από το διεθνές δίκαιο περιβάλλοντος (ιδιαίτερα το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα) όσο και το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εξακολουθεί ωστόσο, να μην είναι απολύτως κατανοητό το πώς αυτοί οι δύο τομείς του δικαίου μπορούν συνδυαστικά να υποστηρίξουν τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών. Αυτό συμβαίνει γιατί:

- Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία (ΣΒΠ) δεν αναφέρεται ρητά σε πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως εκ τούτου, οι διατάξεις για τον καταμερισμό των οφελών **δεν διευκρινίζουν** το ελάχιστο περιεχόμενο των σχετικών διεθνών υποχρεώσεων, προκειμένου να περιοριστεί η διακριτική ευχέρεια των κυβερνήσεων κατά την προσπάθεια εξισορρόπησης διαφορετικών συμφερόντων που σχετίζονται με την ανάπτυξη και διαχείριση των φυσικών πόρων.
- Το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα τείνει να είναι **αρκετά ασαφές**, και επομένως δεν παρέχει συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμοστούν τα πρότυπα που θέτει στο σύνθετο τοπίο της διαχείρισης των φυσικών πόρων (μελέτες επιπτώσεων, αδειοδότηση, κ.λπ.), και
- Οι ερμηνευτικές οδηγίες για τον τρόπο με τον οποίο οι δύο αυτοί τομείς του δικαίου δύναται να δράσουν συμπληρωματικά **είναι ακόμα περιορισμένες**, αν και συνεχώς επεκτείνονται (δείτε Κουτί 1 παρακάτω). Συγκεκριμένα, οι κατευθυντήριες γραμμές που υιοθετήθηκαν με τη συναίνεση των 196 Κρατών Μελών της ΣΒΠ, έχουν αναγνωρισθεί ως επίσημη πηγή για την ερμηνεία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών από πλήθος διεθνών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (δείτε Κουτί 2 παρακάτω).

Κουτί 1. Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον (2018): υποχρεώσεις έναντι αυτοχθόνων πληθυσμών και παραδοσιακών κοινοτήτων**Αρχή-Πλαίσιο 15**

Τα Κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τηρούν τις υποχρεώσεις τους προς αυτόχθονες πληθυσμούς και μέλη παραδοσιακών κοινοτήτων, μεταξύ άλλων:

- α.** Αναγνωρίζοντας και προστατεύοντας τα δικαιώματά τους στη γη, τα εδάφη και τους πόρους που παραδοσιακά έχουν υπό την κυριότητά τους, καταλαμβάνουν ή χρησιμοποιούν.
- β.** Διαβουλευόμενα μαζί τους και λαμβάνοντας την ελεύθερη, εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεσή τους πριν τους μετεγκαταστήσουν ή πριν λάβουν ή εγκρίνουν οποιαδήποτε άλλα μέτρα τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν τη γη, τα εδάφη ή τους πόρους τους.
- γ.** Κάνοντας σεβαστές και προστατεύοντας τις παραδοσιακές γνώσεις και πρακτικές τους σχετικά με τη διατήρηση και την αειφορική χρήση της γης, των εδαφών και των πόρων τους.
- δ.** Εξασφαλίζοντας τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών από δραστηριότητες σχετικές με τη γη, τα εδάφη και τους πόρους τους.

Το πρόγραμμα **BeneLex** επιδίωξε να προσδιορίσει το βαθμό στον οποίο το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα και το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν εξεταστεί από κοινού με γνώμονα τον καταμερισμό των οφελών από τη χρήση και διατήρηση φυσικών πόρων που παραδοσιακά ανήκουν σε ή καταλαμβάνονται από αυτόχθονες πληθυσμούς. Το πρόγραμμα έχει επίσης αναπτύξει περαιτέρω αυτήν τη συμπληρωματική ερμηνεία βάση άλλων σχετικών διεθνών πηγών που αφορούν τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό οφελών και:

- Τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ),
- Την ελεύθερη, εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεση (free, prior and informed consent (FPIC)), και
- Την αποζημίωση.

Ο καταμερισμός οφελών, η ΜΠΕ, η FPIC και η αποζημίωση γενικά εξετάζονται χωριστά και σε ακολουθία. Αντίθετα, το **BeneLex** έχει εντοπίσει στρατηγικές ευκαιρίες για να βασιστεί στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, όχι μόνο προκειμένου να προστατέψει τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών (ως δικλείδα ασφαλείας), αλλά και για να στηρίξει την πλήρη πραγμάτωσή τους (προορατική χρήση). Και αυτό σχετίζεται με την αποσαφήνιση τόσο των σχετικών κυβερνητικών υποχρεώσεων, όσο και της ευθύνης των επιχειρήσεων για την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών.

Β) Κύριες πηγές

Η συσχέτιση των υποχρεώσεων για δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων υποστηρίζεται κυρίως από την **επίσημη ερμηνεία** των σχετικών διεθνών συνθηκών. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και αν δεν υπάρχουν επαρκώς σαφείς αναφορές στο κείμενο νομικά δεσμευτικών διεθνών συνθηκών, αυτές μπορούν να γίνουν κατανοητές με τρόπους ευρύτερους απ' ό,τι συνιστά η γλώσσα τους. Επομένως θα παρουσιάσουμε εδώ με τη σειρά τις σχετικές διεθνείς συνθήκες, καθώς η επίκληση σε μια συγκεκριμένη διεθνή νομική πράξη μπορεί να συμβάλει στο να διατυπωθεί ένα ισχυρότερο επιχείρημα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων και να υπερκερασθούν τα εμπόδια που ενδέχεται να έχουν προκύψει σε εθνικό επίπεδο. Κατόπιν θα εξηγήσουμε πώς το διεθνές δίκαιο και οι διακυβερνητικές κατευθυντήριες γραμμές μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τη στήριξη της προτεινόμενης ερμηνείας.

α) Διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα

Οι στόχοι της ΣΠΒ είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η αειφορική χρήση των βιολογικών πόρων και ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση των γενετικών πόρων (άρθ. 1). Η ΣΠΒ περιλαμβάνει μια υποχρέωση προστασίας και ενθάρρυνσης της εθιμικής χρήσης βιολογικών πόρων από αυτόχθονες πληθυσμούς και τοπικές κοινότητες σύμφωνα με τις παραδοσιακές πολιτιστικές πρακτικές τους στο βαθμό που αυτές είναι συμβατές με τις απαιτήσεις της διατήρησης ή της αειφορικής χρήσης (άρθ. 10 (γ)). Αυτή η υποχρέωση, η οποία αναφέρεται στις παραδοσιακές χρήσεις των έμβιων πόρων, συνεπάγεται την προστασία από τις αρνητικές επιπτώσεις της χρήσης των μη έμβιων πόρων στις παραδοσιακές πρακτικές. Αυτό θα πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με την υποχρέωση να προωθηθεί η ευρύτερη εφαρμογή της παραδοσιακής γνώσης των αυτοχθόνων πληθυσμών με την έγκριση και συμμετοχή τους, και να ενθαρρυνθεί ο ισότιμος καταμερισμός των οφελών που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση αυτής της γνώσης (άρθ. 8 (ι)). Σύμφωνα με την έρευνα του **BeneLex**, είναι η εγγενής σύνδεση ανάμεσα στη γνώση αυτών των κοινοτήτων (συμπεριλαμβανομένων και των εθιμικών κανόνων τους) και τους φυσικούς πόρους τους - η ανάπτυξη και η μετάδοση της παραδοσιακής γνώσης μέσω της διαχείρισης των παραδοσιακά χρησιμοποιούμενων φυσικών πόρων - που εξηγεί την αναγκαιότητα αυτών των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της ανάπτυξης των φυσικών πόρων, σαν επιπλέον στοιχείο του πλαισίου διατήρησης.

Στο πλαίσιο της ΣΠΒ έχουν υιοθετηθεί εθελοντικές κατευθυντήριες γραμμές από τα Κράτη Μέλη ώστε να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να εφαρμοστούν λεπτομερώς οι γενικές υποχρεώσεις της ΣΠΒ. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν τόσο για τα Κράτη, όσο και για τις επιχειρήσεις. Οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές είναι ιδιαίτερα σχετικές με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων:

Κατευθυντήριες γραμμές Akwé: Kon για την Εκτίμηση Πολιτιστικών, Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων Έργων Ανάπτυξης που Προτείνεται να Πραγματοποιηθούν σε, ή που είναι Πιθανό να Έχουν Επίπτωση σε, Ιερούς Τόπους και σε Εδάφη και Ύδατα τα οποία Παραδοσιακά Καταλαμβάνονται ή Χρησιμοποιούνται από Αυτόχθονες και Τοπικές Κοινότητες (οι Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ). Αρκετοί διεθνείς οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν υπογραμμίσει τη σημασία των Κατευθυντήριων Γραμμών Akwé: Kon της ΣΒΠ για την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων σε σχέση με την FPIC και τον καταμερισμό των οφελών (όπως καθίσταται εμφανές από τις Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον, Αρχή 14).

Το Πρόγραμμα Εργασίας για Προστατευόμενες Περιοχές, το οποίο προβλέπει ότι τα Κράτη θα πρέπει να αξιολογούν το οικονομικό και κοινωνικό-πολιτιστικό κόστος, τα οφέλη και τις επιπτώσεις που απορρέουν από το χαρακτηρισμό και τη διατήρηση προστατευόμενων περιοχών, ιδίως για τις αυτόχθονες και τοπικές κοινότητες. Καλεί επίσης τα Κράτη να προσαρμόσουν τις πολιτικές τους έτσι ώστε να αποφευχθούν και να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις και, όπου ενδείκνυται, να αντισταθμιστούν τα κόστη και να καταμεριστούν ισότιμα τα οφέλη σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία. Στο Πρόγραμμα Εργασίας αναφέρθηκε ο Μηχανισμός Εμπειρογνομόνων για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών σχετικά με το δικαίωμα των αυτοχθόνων πληθυσμών να συμμετέχουν σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Οι Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz Kuxtal για την ανάπτυξη μηχανισμών προκειμένου να διασφαλιστεί η «εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεση», «ελεύθερη, εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεση» ή «έγκριση και συμμετοχή», ανάλογα με τις συνθήκες σε εθνικό επίπεδο, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των τοπικών κοινοτήτων για την πρόσβαση στην παραδοσιακή γνώση τους, για τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρήση των γνώσεών τους που συνδέονται με τη διατήρηση και την αειφορική χρήση της βιοποικιλότητας, και για την αναφορά και πρόληψη της αθέμιτης οικειοποίησης της γνώσης τους (Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz Kuxtal της ΣΒΠ).

Οι Αρχές και οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Addis Ababa για την Αειφορική Χρήση της Βιοποικιλότητας, οι οποίες απαιτούν να αντικατοπτρίζονται οι ανάγκες αυτοχθόνων και τοπικών κοινοτήτων που ζουν με και επηρεάζονται από τη χρήση και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, καθώς και η συνεισφορά τους στη διατήρηση και την αειφορική χρήση αυτής, στον ισότιμο καταμερισμό των οφελών από τη χρήση αυτών των πόρων (Πρακτική Αρχή 12).

β) Διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η **Σύμβαση για τους Αυτόχθονες και Νομαδικούς Πληθυσμούς (Αριθ. 169) (ΔΟΕ 169)** είναι η μόνη διεθνής συνθήκη που αναφέρεται ρητά στον καταμερισμό των οφελών σε σχέση με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων και νομαδικών πληθυσμών επί των φυσικών πόρων που σχετίζονται με τα εδάφη τους. Η ΔΟΕ 169 διευκρινίζει ότι αυτό περιλαμβάνει το **δικαίωμα**

συμμετοχής στη χρήση, τη διαχείριση και τη διατήρηση των φυσικών πόρων και τη συμμετοχή στα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση, τη διαχείριση και τη διατήρηση, ακόμη και εάν το Κράτος διατηρεί την κυριότητα ή άλλα δικαιώματα στους εν λόγω πόρους (άρθρ. 15.1 και 15.2). Μια ακόμη νομικά δεσμευτική διεθνής συνθήκη, με πολύ μεγαλύτερο αριθμό μελών (179), είναι η **Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (ICERD)**. Η Επιτροπή της για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD) έχει διευκρινίσει ότι η ICERD προστατεύει τα δικαιώματα των αυτοχθόνων και νομαδικών πληθυσμών επί των φυσικών πόρων μέσω της FPIC και του καταμερισμού των οφελών, ακόμη και αν η ICERD δεν αναφέρει ρητά αυτές τις έννοιες.

Οι περιφερειακές συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης σχετικές. Το **Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, καθώς και η **Αφρικανική Επιτροπή και το Αφρικανικό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών**, έχουν συμβάλει στην παροχή επίσημων ερμηνειών σχετικά με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων και νομαδικών πληθυσμών επί των φυσικών πόρων μέσω της FPIC και του καταμερισμού των οφελών στις ακόλουθες αποφάσεις (βλέπε Κουτί 2).

Κουτί 2. Βασικές διεθνείς αποφάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IACtHR), στην υπόθεση *Saramaka*, έκρινε ότι ο καταμερισμός των οφελών, η FPIC και η ΜΠΕ είναι τρεις δικλείδες ασφαλείας με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται τα Κράτη πριν εγκρίνουν εξορυκτικές δραστηριότητες σε εδάφη, γη και πόρους που παραδοσιακά ανήκουν ή καταλαμβάνονται από αυτόχθονες και νομαδικούς πληθυσμούς. Αυτές οι δικλείδες ασφαλείας χρησιμεύουν στην προστασία του δικαιώματος της ελεύθερης διάθεσης των φυσικών τους πόρων. Το Δικαστήριο υπέδειξε επίσης τις Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ ως σχετική καθοδήγηση.

Το IACtHR, στην υπόθεση *Kaliña και Lokono*, έκανε ειδική μνεία στις αποφάσεις που έλαβε η Διάσκεψη των Μερών (ΔτΜ) της ΣΒΠ προκειμένου να προσδιορίσει «τα κριτήρια για α) την αποτελεσματική συμμετοχή [των αυτοχθόνων και νομαδικών πληθυσμών], β) την πρόσβαση και χρήση των παραδοσιακών εδαφών τους, και γ) τη δυνατότητα να επωφεληθούν από την διατήρηση - ... υπό την προϋπόθεση ότι αυτά είναι συμβατά με την προστασία και την αειφορική χρήση ...».

Τόσο στη *Saramaka* όσο και την *Kaliña και Lokono*, το IACtHR, κατέστησε σαφή την αναγκαιότητα τα Κράτη να υιοθετήσουν νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα, απαραίτητα για την αναγνώριση και διασφάλιση του δικαιώματος των αυτοχθόνων πληθυσμών στο να:

- Συμμετέχουν σε ουσιαστικές διαβουλεύσεις.
- Δίνουν ή αρνούνται την FPIC τους, σχετικά με έργα που δύνανται να επηρεάσουν το έδαφός τους.
- Μοιράζονται τα οφέλη από τέτοια έργα, και
- Να τους παρέχονται επαρκή και αποτελεσματικά μέσα προσφυγής κατά ενεργειών που παραβιάζουν τα δικαιώματά τους.

Στην υπόθεση *Endorois*, η Αφρικανική Επιτροπή αναφέρθηκε στην απόφαση *Saramaka*, καθώς και τη σύσταση της CERD πως «όχι μόνο πρέπει να αναζητηθεί η εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεση των κοινοτήτων όταν προγραμματίζονται σημαντικές δραστηριότητες εκμετάλλευσης σε αυτόχθονα εδάφη, αλλά και να διασφαλιστεί ο ισότιμος καταμερισμός των οφελών που θα προκύψουν από μια τέτοια εκμετάλλευση.»

Αν και οι υποθέσεις αυτές αφορούν συγκεκριμένες περιοχές, τα συμπεράσματά τους επιβεβαιώθηκαν από παγκόσμια φόρα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως είναι:

- Το Μόνιμο Φόρουμ των ΗΕ για Ζητήματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών (UNPFII),
- Ο Μηχανισμός Εμπειρογνομόνων των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών, και
- Ο πρώην Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των αυτοχθόνων πληθυσμών, James Anaya, σε αρκετές εκθέσεις.

Όλα τα παραπάνω όργανα συμφώνησαν ότι η **Διακήρυξη των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών (ΔΗΕΔΑΠ)**, η οποία δεν αναφέρεται ρητά στον καταμερισμό των οφελών, μπορεί να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα την απαίτηση για καταμερισμό των οφελών σαν μέρος των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων (άρθ. 31 και 32). Η CERD βασίστηκε επίσης στις αποφάσεις του IACtHR σχετικά με την FPIC και τον καταμερισμό των οφελών (π.χ. CERD 2015).

Η παγκόσμια σημασία των περιφερειακών ερμηνειών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων επιβεβαιώνεται πλέον και στις **Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον του 2018** που συνέταξε ο John Knox, πρώην Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον, τις οποίες καλωσόρισε το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (βλέπε Κουτί 1 παραπάνω). Οι Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ καθορίζουν τις βασικές υποχρεώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και αντανakλούν το υφιστάμενο ή υπό κατάρτιση διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι αρχές θα πρέπει «ως απολύτως ελάχιστο» να θεωρηθούν ως «βέλτιστες πρακτικές που [τα Κράτη] θα πρέπει να υιοθετήσουν όσο το δυνατόν ταχύτερα». Το Πρόγραμμα των ΗΕ για το Περιβάλλον στηρίζει τις κυβερνήσεις, τους επιχειρηματικούς φορείς, την κοινωνία των πολιτών και τις ευάλωτες κοινότητες στην εφαρμογή αυτών των υποχρεώσεων («Πρωτοβουλία για τα Περιβαλλοντικά Δικαιώματα» - βλέπε UNEP (αχρονολόγητο α και β)). Ενώ με την παράλληλη μελέτη του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη βιοποικιλότητα έχει επιτευχθεί μεγαλύτερη σαφήνεια σχετικά με τον τρόπο προστασίας των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων, εξακολουθούν να υπάρχουν ερωτήματα που χρήζουν αποσαφήνισης, όπως το ποιος άλλος δικαιούται παρόμοια προστασία (βλέπε Κουτί 3 παρακάτω).

Κουτί 3. Έναντι ποιων ομάδων πρέπει να τηρείται η υποχρέωση καταμερισμού των οφελών;

Προς το παρόν δεν είναι σαφές έναντι ποιων ομάδων πρέπει να τηρείται η υποχρέωση καταμερισμού των οφελών. Η ΣΒΠ και οι αποφάσεις της, συμπεριλαμβανομένων των Κατευθυντήριων Γραμμών Akwé: Kon της ΣΒΠ περί περιβαλλοντικών και κοινωνικο-πολιτιστικών μελετών, χρησιμοποιούν τον όρο «αυτόχθονες και τοπικές κοινότητες.» Το 2012, τα Μέλη της ΣΒΠ συμφώνησαν να αναφέρονται στους «αυτόχθονες πληθυσμούς και τις τοπικές κοινότητες» σε μελλοντικές αποφάσεις και δευτερεύοντα έγγραφα στο πλαίσιο της ΣΒΠ (ΣΒΠ Απόφαση XII/12, ενότητα F παράγρ. 1). Επιπλέον, τα Μέλη της ΣΒΠ θα εξετάσουν το ενδεχόμενο να υιοθετήσουν ένα γλωσσάρι σχετικών βασικών όρων και εννοιών στο πλαίσιο του άρθρ. 8(ι) που θα συμπεριλαμβάνει τον όρο «αυτόχθονες πληθυσμοί και τοπικές κοινότητες» σε εύθετο χρόνο.

Άλλες νομικές πράξεις, ωστόσο, χρησιμοποιούν διαφορετική ορολογία. Για παράδειγμα, η ΔΗΕΔΑΠ αναφέρεται σε «αυτόχθονα άτομα και πληθυσμούς» και «αυτόχθονες πληθυσμούς»,

ενώ η ΔΟΕ 169 αναφέρεται σε «αυτόχθονες και νομαδικούς πληθυσμούς». Οι Αρχές-Πλαίσιο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον αναφέρονται σε «αυτόχθονες πληθυσμούς και μέλη παραδοσιακών κοινοτήτων».

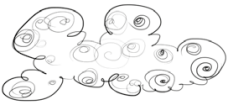
Ο πρώην Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ John Knox αναφέρει ότι οι διεθνείς υποχρεώσεις για τον καταμερισμό των οφελών είναι προς το παρόν σαφέστερες για τους αυτόχθονες πληθυσμούς απ' ό,τι για τις τοπικές κοινότητες, και αναφέρεται στους «αυτόχθονες πληθυσμούς και τα μέλη παραδοσιακών κοινοτήτων» στις Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ του 2018 (βλέπε Κουτί 1 παραπάνω).

Η Διακήρυξη των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Αγροτών και Άλλων Ατόμων που Εργάζονται σε Αγροτικές Περιοχές περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τον καταμερισμό οφελών για τους «αγρότες και άλλα άτομα που εργάζονται σε αγροτικές περιοχές». Η διακήρυξη αφορά επίσης τους «αυτόχθονες πληθυσμούς και τις τοπικές κοινότητες που εργάζονται στον γεωργικό τομέα».

Υποχρεώσεις σχετικές με τον καταμερισμό των οφελών ενδεχομένως πρέπει να τηρούνται έναντι ομάδων πέραν των αυτοχθόνων πληθυσμών βάσει διεθνών δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα στη διατροφή και το δικαίωμα στον πολιτισμό (βλέπε Ενότητα Κατάρτισης BeneLex για τον Καταμερισμό των Οφελών και τα Δικαιώματα των Αγροτών).

Βασικά μηνύματα

- Τόσο το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα όσο και το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα στηρίζουν την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών και άλλων κοινοτήτων επί των φυσικών πόρων μέσω της ΜΠΕ, της FPIC και του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών.
- Μεταξύ των διαθέσιμων δεσμευτικών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορεί να είναι επωφελές, από άποψη τακτικής, να βασιστούμε στην ICERD, δεδομένου ότι είναι η ευρύτερα εφαρμόσιμη σε χώρες που δεν συμμετέχουν στις Διαμερικανικές ή Αφρικανικές περιφερειακές συνθήκες και οι οποίες έχουν εκφράσει επιφυλάξεις σχετικά με την εφαρμογή της ΔΗΕΔΑΠ.

Στην πράξη...

Μια κοινότητα έμαθε πως εταιρείες εξόρυξης ενδιαφέρονταν να εξορύξουν ορυκτά στη γη της. Ωστόσο, οι εταιρείες παρέλειψαν να διαβουλευθούν με την κοινότητα σχετικά με το έργο και αυτή δεν μπόρεσε να διαπιστώσει εάν είχε εκπονηθεί ΜΠΕ. Ελλείψει σαφούς εθνικής νομοθεσίας σχετικής με αυτά τα θέματα, η κοινότητα αποφάσισε να προσφύγει κατά της κυβέρνησης επειδή η τελευταία δεν εξασφάλισε ότι οι εταιρείες θα ζητούσαν τη συναίνεση της κοινότητας, θα την ενέπλεκαν στη ΜΠΕ και θα καταμέριζαν τα οφέλη. Καθώς η χώρα δεν ήταν μέλος της ΔΟΕ 169, η κοινότητα στήριξε τους ισχυρισμούς της στις ICERD και ΔΗΕΔΑΠ. Επιπλέον, η κοινότητα αποφάσισε να λάβει μια σειρά μέτρων για την ευαισθητοποίηση γύρω από την παραδοσιακή χρήση των εδαφών της: διοργάνωσε ένα φεστιβάλ για το φαγητό ώστε να παρουσιάσει τη χρήση που κάνει στη γύρω γη και ξεκίνησε κοινοτικά έργα χαρτογράφησης.

3) Ευκαιρία για την προορατική χρήση του καταμερισμού των οφελών με στόχο την πλήρη πραγμάτωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων

A) Δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών

Όπως συνοψίζεται στις Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον του 2018, οι υποχρεώσεις καταμερισμού των οφελών προκύπτουν από την εξόρυξη φυσικών πόρων από τα εδάφη των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παραδοσιακών κοινοτήτων που:

- Παραδοσιακά τους ανήκουν, τα κατέχουν ή τα χρησιμοποιούν,
- Περιλαμβάνουν εκείνα στα οποία είχαν πρόσβαση για τις παραδοσιακές και για την επιβίωσή τους δραστηριότητες, και
- Περιλαμβάνουν εκείνα για τα οποία δεν υφίστανται επίσημοι τίτλοι ιδιοκτησίας ή οριοθέτηση και χάραξη συνόρων (παράγρ. 48 και 53).

Ομοίως, ο καταμερισμός των οφελών θεωρήθηκε ως **δικλείδα ασφαλείας** στην περίπτωση προτεινόμενων δραστηριοτήτων διατήρησης, όπως είναι ο χαρακτηρισμός προστατευόμενων περιοχών σε αυτόχθονα εδάφη. Στην περίπτωση αυτή, ο καταμερισμός των οφελών συλλειτουργεί με την FPIC και την αποτελεσματική συμμετοχή των αυτοχθόνων πληθυσμών στη διαχείριση και την παρακολούθηση παραδοσιακών εδαφών, συμπεριλαμβανομένης της συμβατής με την προστασία του περιβάλλοντος συνεχούς πρόσβασης και χρήσης (*Endorois* και *Kaliŋa* και *Lokono*).

Οι Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον του 2018 υπενθυμίζουν επίσης ότι ο καταμερισμός των οφελών πρέπει να είναι σύμφωνος με τις προτεραιότητες των ίδιων των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παραδοσιακών κοινοτήτων.

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες άλλες ενδείξεις σχετικά με το τι σημαίνει καταμερισμός των οφελών στο διεθνές δίκαιο. Η έρευνα του **BeneLex** συνδύασε τις σχετικές ερμηνευτικές οδηγίες με σκοπό να αποσαφηνίσει το διαδικαστικό και ουσιαστικό περιεχόμενο των υποχρεώσεων καταμερισμού των οφελών.

α) Διαδικαστικές υποχρεώσεις για τα Κράτη

Οι διεθνείς νομικές πηγές αναφέρονται στον καταμερισμό των οφελών σαν μια διαδικασία για την οικοδόμηση μιας «σύμπραξης» (βλέπε π.χ. αναφορές του πρώην Ειδικού Εισηγητή Anaya, Μηχανισμός Εμπειρογνομώνων των ΗΕ 2012 και ΔΗΕΔΑΠ). Επιπλέον, έχει υποστηριχθεί ότι ο όρος «μερίδιο» ή «συμμετοχή» στα οφέλη (και όχι «λήψη» οφελών ή «ωφέλεια») τονίζει την αυτενέργεια των δικαιούχων (στο πλαίσιο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Mancisidor (2015)). Αυτό υπογραμμίζει το ό,τι οι αυτόχθονες πληθυσμοί θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη συζήτηση σχετικά με το τι πρέπει να θεωρείται όφελος σε κάθε περίπτωση και τον τρόπο με τον οποίο αυτό θα πρέπει να διανέμεται. Με άλλα λόγια, ο καταμερισμός των οφελών δεν είναι μια μονόπλευρη ή «εκ των άνω προς τα κάτω» ροή οφελών που παθητικά απολαμβάνουν οι δικαιούχοι. Συνεπώς, η **οικοδόμηση συμπράξεων και η κοινοτική αυτενέργεια αποτελούν προϋποθέσεις** για να εξασφαλιστεί ότι ο καταμερισμός των οφελών γίνεται σύμφωνα με τις προτεραιότητες των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παραδοσιακών κοινοτήτων. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz Kuxtal της ΣΒΠ υπογραμμίζουν επίσης την ανάγκη για συνεχή διάλογο σχετικά με τον καταμερισμό των οφελών.

Η έρευνα του **BeneLex** συνεπώς υποστηρίζει ότι ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών δεν είναι μία εφάπαξ «εκ των άνω προς τα κάτω» διαδικασία, αλλά μια συνεχής και καλόπιστη συνεργασία, στα πλαίσια της

οποίας διάφοροι φορείς συμμετέχουν σε ειλικρινή διάλογο με στόχο την ανάπτυξη μιας κοινής αντίληψης σχετικά με κάποια προτεινόμενη δραστηριότητα και τα οφέλη της. Αυτό θα επέτρεπε να εκφραστούν διαφορετικές αντιλήψεις για το περιβάλλον, τη χρήση των φυσικών πόρων, την ανάπτυξη, την αειφορική χρήση και τη διατήρηση, έτσι ώστε οι αυτόχθονες κοινότητες να μπορέσουν να συμβάλουν στον καθορισμό των όρων της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Μάλιστα, γίνεται όλο και περισσότερο αποδεκτό ότι η ίδια αντιμετώπιση θα πρέπει να ισχύει για τη ΜΠΕ και την FPIC (βλέπε παρακάτω), καθώς αυτές οι τρεις δικλίδες ασφαλείας λειτουργούν σε συνέργεια μεταξύ τους.

Στην πράξη...

Μια κοινότητα που επηρεάστηκε από ένα έργο εξόρυξης ανησυχούσε ότι είχαν δοθεί χρήματα σε έναν τοπικό ηγέτη σε αντάλλαγμα της άδειας εκμετάλλευσης ορυχείου. Τα χρήματα αυτά δεν αντιστοιχούσαν σε κανένα από τα οφέλη που κάποιοι κάτοικοι του χωριού θεωρούσαν σημαντικά - συμπεριλαμβανομένων των υποσχέσεων για απασχόληση των ντόπιων καθώς και ενός ξεκάθολου σχεδίου για το μέλλον της περιοχής μετά τη λήξη της εξόρυξης. Η κοινότητα κατήγγειλε την εταιρεία υποστηρίζοντας ότι διάφορες πηγές του διεθνούς δικαίου υποστηρίζουν το δικαίωμά τους να διαδραματίσουν ρόλο στον προσδιορισμό των οφελών υπό το πρίσμα των προτεραιοτήτων και των απόψεών τους για την ανάπτυξη, διατηρώντας μάλιστα το δικαίωμα να τα διαπραγματευτούν με την πάροδο του χρόνου, καθώς οι ανάγκες τους αλλάζουν.

β) Ουσιαστικές υποχρεώσεις για τα Κράτη

Μέχρι τώρα μόνο η Αφρικανική Επιτροπή στην υπόθεση *Endorois* έχει επισημάνει σαφώς την ουσιαστική διάσταση του καταμερισμού των οφελών υπό το φως του δικαιώματος στην ανάπτυξη, με αναφορές στην «επιλογή» και τις «ικανότητες». Άλλοι διεθνείς φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάνουν αναφορά στην ευημερία και την ενδυνάμωση. Αυτές οι διαφοροποιήσεις αντιστοιχούν στους τύπους των οφελών που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο για τη βιοποικιλότητα. Συνεπώς, αντί να επικεντρωθεί σε χρηματικά και μη χρηματικά οφέλη, η έρευνα του **BeneLex** προτείνει τη διάκριση δύο εναλλακτικών τύπων οφελών: τα οφέλη ελέγχου (που σχετίζονται με την επιλογή) και τα οφέλη μέριμνας (που σχετίζονται με τις δυνατότητες). Η διάκριση μεταξύ χρηματικών και μη χρηματικών οφελών μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να είναι παραπλανητική, καθώς 1) τα μη χρηματικά οφέλη έχουν επίσης οικονομική αξία και κόστος, και 2) υπάρχει μια τάση να επικεντρωνόμαστε στα

χρηματικά οφέλη (Parks (2017)) και να παραβλέπουμε άλλα σημαντικά ζητήματα σχετικά με την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών (κυρίως την προστασία της παραδοσιακής γνώσης, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που επιτρέπουν την πολιτιστική αναπαραγωγή).

Τα οφέλη ελέγχου παρέχουν ή ενισχύουν τον έλεγχο που ασκούν οι αυτόχθονες πληθυσμοί σε πόρους με τρόπο που ικανοποιεί τις ιδιαίτερες κοσμοθεωρίες τους. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν, μεταξύ άλλων:

- Η διαχείριση φυσικών πόρων από αυτόχθονες πληθυσμούς.
- Κοινοπραξίες όταν ενδέχεται να απαιτούνται οι δεξιότητες ή η τεχνολογία τρίτων.
- Η ενσωμάτωση της παραδοσιακής γνώσης στο σχεδιασμό της διαχείρισης των φυσικών πόρων, και
- Ευκαιρίες απασχόλησης σε προγράμματα διαχείρισης φυσικών πόρων.

Στην πράξη...

Μια κοινότητα σύνηψε συμφωνία με μια γεωργική εταιρεία, με την υποστήριξη της κυβέρνησης, ώστε να συνεχίσει τις παραδοσιακές γεωργικές πρακτικές της σε περιοχές όπου τα μέλη της κοινότητας γερνούσαν ή προτιμούσαν να εμπλακούν με τον αγροτουρισμό. Η κοινότητα δέχτηκε ως σχετικά οφέλη όχι μόνο ένα μερίδιο της γεωργικής παραγωγής, αλλά και άλλα μη χρηματικά οφέλη που ήταν απαραίτητα για την προστασία άλλων πτυχών του τρόπου ζωής της. Μεταξύ αυτών των πρόσθετων οφελών συμπεριλαμβάνεται η δέσμευση της εταιρείας να προστατεύσει τη μοναδική ποικιλία καρπών που παράγεται από την κοινότητα με ένα φυτώριο σπόρων, να σεβαστεί τον παραδοσιακό κύκλο φύτευσης ώστε να αποφευχθεί η καταστροφή του εδάφους, και να αποφύγει τη χρήση φυτοφαρμάκων προκειμένου να μην υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις στις παρακείμενες παραδοσιακές δραστηριότητες υδατοκαλλιέργειας.

Οφέλη μέριμνας. Αυτά συνίστανται στην παροχή ευκαιριών για την ενίσχυση των δυνατοτήτων ή των συνθηκών που επιτρέπουν στους αυτόχθονες πληθυσμούς - είτε ατομικά είτε σε ομάδες - να ασκούν αποτελεσματικά έλεγχο, και επομένως να ακολουθούν ελεύθερα τον τρόπο ζωής και ευημερίας που έχουν επιλέξει. Ως παράδειγμα οφέλους υποστήριξης μπορεί να αναφερθεί η ενίσχυση επιχειρήσεων των ίδιων των αυτοχθόνων πληθυσμών μέσω της:

- Παροχής άμεσων επενδυτικών επιλογών.
- Διευκόλυνσης της πρόσβασης στις αγορές.
- Προσφοράς ευκαιριών για διαφοροποίηση των πηγών εισοδήματος, και
- Ανάπτυξης του δυναμικού τους και παροχής τεχνικής υποστήριξης.

Στην πράξη ...

Η κοινότητα που σύνηψε συμφωνία με μια γεωργική εταιρεία έχει επίσης αναγνωρίσει ως σχετικά οφέλη την παροχή στήριξης από την κυβέρνηση για τη λήψη ενός πιστοποιητικού γεωγραφικής ένδειξης για τα γεωργικά προϊόντα της προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβασή της στις διεθνείς αγορές, καθώς επίσης και ευκαιρίες κατάρτισης με σκοπό τη συμμετοχή της σε καινοτόμες δράσεις πάνω στη βιολογική καλλιέργεια.

Σύμφωνα με την έρευνα του **BeneLex**, τόσο τα οφέλη ελέγχου όσο και τα οφέλη υποστήριξης είναι απαραίτητα για την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών: οποιεσδήποτε προσπάθειες προσφοράς του ενός αντί του άλλου (π.χ. προσφορά θέσεων εργασίας υψηλού επιπέδου σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες αντί σε μέλη της κοινότητας ή αντί της υποστήριξης τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων) δεν θα ήταν εναρμονισμένες με τα σχετικά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

γ) Εξασφάλιση της δυνατότητας δικαστικού ελέγχου υποχρεώσεων δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών

Στο πλαίσιο της προστασίας και της πραγμάτωσης των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών, οι διεθνείς υποχρεώσεις καταμερισμού των οφελών πρέπει να αντικατοπτρίζονται **στην εθνική νομοθεσία**, καθώς και στις πρακτικές εφαρμογής και **επιβολής τους** (βλέπε π.χ. *Saramaka* και *Kaliña και Lokono*) ως εξής:

- Η εθνική νομοθεσία πρέπει να διευκρινίζει τα καθήκοντα και τα δικαιώματα που πηγάζουν από τις διεθνείς υποχρεώσεις καταμερισμού των οφελών σε εθνικό επίπεδο (διαφορετικά θα είναι πιο δύσκολο για τους εκπροσώπους και τους συνηγόρους των αυτοχθόνων πληθυσμών να εξασφαλίσουν ότι άλλοι φορείς θα κληθούν να λογοδοτήσουν).
- Η εθνική νομοθεσία και οι κρατικές διαδικασίες παρακολούθησης πρέπει επίσης να καλύπτουν τη συμπεριφορά των ιδιωτικών εταιρειών, οι οποίες συχνά διαπραγματεύονται απευθείας με τους αυτόχθονες πληθυσμούς (ιδίως προκειμένου να αντιμετωπίσουν ζητήματα άνισης διαπραγματευτικής δύναμης).
- Το Κράτος πρέπει να εφαρμόζει αποτελεσματικά μέτρα για τον έλεγχο της συμπεριφοράς των ιδιωτικών εταιρειών απέναντι στους αυτόχθονες πληθυσμούς, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι επιθεωρήσεις και η εποπτεία, και
- Το Κράτος πρέπει να διασφαλίζει τη δυνατότητα των αυτοχθόνων πληθυσμών να προσφύγουν κατά ιδιωτικών εταιρειών ενώπιον της δικαιοσύνης, καθώς και την εκτέλεση των σχετικών αποφάσεων.

Εκτός από τους εθνικούς νόμους και τις κυβερνητικές διαδικασίες, πρέπει να υπάρχουν πρόσθετες διαδικαστικές εγγυήσεις που να εξασφαλίζουν ότι οι συμφωνίες καταμερισμού

των οφελών επιδέχονται δικαστικού ελέγχου (βλέπε π.χ. *Kaliña και Lokono*, Μηχανισμός Εμπειρογνομόνων των ΗΕ 2012 και UNPFII 2013) ως εξής:

- Θα πρέπει να καταγράφονται επισήμως σε μια νομικά δεσμευτική συμφωνία εμπεριέχουσα μια ουσιαστική διαδικασία FPIC (βλέπε παρακάτω), η οποία σέβεται τις αντιλήψεις των αυτοχθόνων πληθυσμών και περιλαμβάνει κατάλληλα μέτρα προστασίας σε περίπτωση μη τήρησης της διαδικασίας FPIC.
- Θα πρέπει να περάσουν από μια διαδικασία επαλήθευσης από τρίτο μέρος.
- Η λειτουργία τους θα πρέπει να αναθεωρείται περιοδικά, από κοινού με τους αυτόχθονες πληθυσμούς.

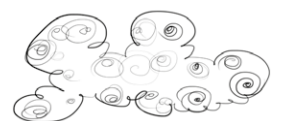
Στην πράξη...

Σε μια κοινότητα, στα παραδοσιακά εδάφη της οποίας γίνονται εργασίες εξόρυξης, προσφέρθηκαν ως οφέλη μόνο ορισμένες θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης στο ορυχείο και πολύ μικρό ποσοστό επί των κερδών. Η κοινότητα βρισκόταν σε μια χώρα που είχε επικυρώσει τη ΔΟΕ 169 και την ΣΒΠ, αλλά συμπεριελάμβανε στην εθνική νομοθεσία απαιτήσεις σχετικές μόνο με την FPIC και όχι με τον καταμερισμό των οφελών. Ενόψει των δυσκολιών που αντιμετώπισε η κοινότητα κατά την προσπάθειά της να προστατεύσει το δικαίωμά της στον καταμερισμό των οφελών επί τη βάση μόνο του διεθνούς δικαίου, ο εθνικός συνήγορος του πολίτη για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνέστησε νομικές μεταρρυθμίσεις που να αντανakλούν πλήρως τις διεθνείς απαιτήσεις της ΔΟΕ 169. Επιπλέον, ως άμεσο μέτρο, ο συνήγορος του πολίτη για τα ανθρώπινα δικαιώματα συνέταξε κατευθυντήριες γραμμές για τις τοπικές αρχές και τις επιχειρήσεις προκειμένου να συμμετάσχουν σε διαπραγματεύσεις για τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών υπό το πρίσμα διεθνών προτύπων.

Βασικά μηνύματα

- Ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών συνεπάγεται ότι οι κοινότητες θα πρέπει να συμπροσδιορίζουν τα οφέλη υπό το πρίσμα των απόψεών τους για την ανάπτυξη και τις ανάγκες τους.
- Τα οφέλη θα πρέπει να ενισχύουν τον έλεγχο των κοινοτήτων επί των φυσικών πόρων, όπως και να παρέχουν στις κοινότητες υποστήριξη για την αποτελεσματική άσκηση αυτού του ελέγχου, και
- Η εθνική νομοθεσία θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα δικαστικής διεκδίκησής του.

δ) Επιχειρηματική ευθύνη σε σχέση με τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών

Όπως διευκρινίζεται στις Κατευθυντήριες Αρχές των ΗΕ για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Κατευθυντήριες Αρχές των ΗΕ), οι επιχειρήσεις έχουν την ευθύνη να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Για να συμβεί αυτό, οι επιχειρήσεις καλούνται να διενεργούν ελέγχους δέουσας επιμέλειας ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών (βλέπε Κουτί 4 παρακάτω).

Κουτί 4. Δέουσα επιμέλεια υπό τις Κατευθυντήριες Αρχές για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Αρχές για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, οι επιχειρήσεις έχουν την ευθύνη να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα διενεργώντας σχετικούς ελέγχους δέουσας επιμέλειας. Οι βασικές διατάξεις περιλαμβάνουν τα εξής:

Αρχή 11. «Οι επιχειρήσεις οφείλουν να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουν να αποφεύγουν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των υπολοίπων και να αναστρέφουν τις δυσμενείς επιπτώσεις στον τομέα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τις οποίες εμπλέκονται.»

Αρχή 12. «Η ευθύνη των επιχειρήσεων για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αφορά τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα [...].» Σχόλιο στην Αρχή 12: «Πράξεις των Ηνωμένων Εθνών έχουν αναπτύξει περαιτέρω τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών [...].»

Αρχή 15. «Προκειμένου να ανταποκριθούν στην ευθύνη τους για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν θέσει [...] (β) Μια διαδικασία ελέγχου δέουσας επιμέλειας για τον εντοπισμό, την πρόληψη, την άμβλυνση και την αντιμετώπιση των επιπτώσεών τους στα ανθρώπινα δικαιώματα [...].»

Αρχή 17. «Προκειμένου να εντοπίσουν, να αποτρέψουν, να αμβλύνουν και να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διενεργούν ελέγχους δέουσας επιμέλειας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η διαδικασία θα πρέπει να περιλαμβάνει την αξιολόγηση πραγματικών και δυνητικών επιπτώσεων σε ανθρώπινα δικαιώματα, τη σύνθεση των πορισμάτων και τη λήψη δράσης βάσει αυτών, την παρακολούθηση των αντιδράσεων, και την επικοινωνία του τρόπου που αξιολογούνται οι επιπτώσεις. [...].»

Αρχή 29. «Για να καταστεί δυνατή η άμεση και απευθείας αντιμετώπιση των παραπόνων, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να δημιουργήσουν ή να συμμετέχουν σε αποτελεσματικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης παραπόνων σε επιχειρησιακό επίπεδο για άτομα και κοινότητες που ενδέχεται να επηρεαστούν αρνητικά.»

Ο πρώην Ειδικός Εισηγητής James Anaya έχει διευκρινίσει το περιεχόμενο της δέουσας επιμέλειας των επιχειρήσεων σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων, με συγκεκριμένη αναφορά στην ΣΒΠ. Επιβεβαίωσε ότι η ευθύνη των επιχειρήσεων στις εξορυκτικές βιομηχανίες περιλαμβάνει:

- Την παροχή πρόσβασης στους αυτόχθονες πληθυσμούς σε πληροφορίες σχετικές με δυνητικά οικονομικά οφέλη, ακόμη και όταν οι εταιρείες θεωρούν ότι τέτοιες πληροφορίες είναι απόρρητες, καθώς θα μπορούσαν να δοθούν εμπιστευτικά.
- Τη συμφωνία σχετικά με τον καταμερισμό των οφελών ανεξάρτητα από την αποζημίωση.
- Το να μην αντιμετωπίζεται ο καταμερισμός των οφελών ως φιλανθρωπία ή ως ευνοϊκό πλεονέκτημα που δίνεται από την εταιρεία για την εξασφάλιση κοινωνικής υποστήριξης για ένα έργο ή για την ελαχιστοποίηση των πιθανών συγκρούσεων.
- Το να γίνεται αντιληπτός ο καταμερισμός των οφελών ως ένας μηχανισμός που δημιουργεί γνήσιες συμπράξεις με αυτόχθονες πληθυσμούς προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητά τους να θέσουν και να εκπληρώσουν τις δικές τους αναπτυξιακές προτεραιότητες και να καταστήσουν τους δικούς τους θεσμούς και μηχανισμούς λήψης αποφάσεων αποτελεσματικότερους, και
- Την εξασφάλιση της συμμετοχής των αυτοχθόνων πληθυσμών σε αποφάσεις σχετικές με τη διαχείριση καθώς και σε ένα μερίδιο από τα κέρδη (για παράδειγμα, μέσω ενός μειοψηφικού πακέτου ιδιοκτησίας στις εξορυκτικές δραστηριότητες).

Στην πράξη...

Μια κοινότητα ζήτησε πληροφορίες σε προσβάσιμη μορφή από μια εταιρεία που σχεδίαζε να δραστηριοποιηθεί σε εξορυκτικές εργασίες κοντά σε παραδοσιακές εκτάσεις. Όταν η εταιρεία απάντησε ότι οι πληροφορίες ήταν εμπιστευτικές, η κοινότητα επέμεινε ότι εκείνες οι πληροφορίες που δεν καλύπτονται από το εμπορικό απόρρητο πρέπει να μεριστούν. Επιπλέον, η κοινότητα επεσήμανε ότι στα πλαίσια της δέουσας επιμέλειας, η εταιρεία όφειλε να γνωστοποιήσει πώς εκτίμησε πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών.

Οι διεθνείς οδηγίες σχετικά με την ευθύνη των επιχειρήσεων όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών είναι σχετικές και για άλλες δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες ενδέχεται να μην θεωρούνται εξορυκτικές, όπως η γεωργική παραγωγή και η διατήρηση (βλέπε Κουτί 5 παρακάτω.)

Κουτί 5: Επιχειρηματική ευθύνη για το σεβασμό των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών στη γεωργία και τη διατήρηση

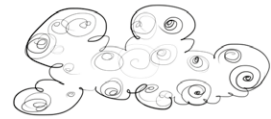
Κατευθυντήριες Γραμμές των ΟΟΣΑ-FAO για Υπεύθυνες Γεωργικές Αλυσίδες Εφοδιασμού (2016)

Οι οδηγίες του ΟΟΣΑ-FAO θέτουν μια πρότυπη επιχειρησιακή πολιτική για τις υπεύθυνες γεωργικές αλυσίδες εφοδιασμού, η οποία ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα που οι επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν. Όσον αφορά τον καταμερισμό των οφελών, η πρότυπη επιχειρησιακή πολιτική ορίζει:

«Θα διασφαλίσουμε ότι οι δραστηριότητές μας συμβάλλουν στην αειφορική και χωρίς αποκλεισμούς αγροτική ανάπτυξη, συν τοις άλλοις, και ανάλογα με την περίπτωση, μέσω της προώθησης του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού χρηματικών και μη χρηματικών οφελών στις πληγείσες κοινότητες με αμοιβαία συμφωνημένους όρους, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες, όπου τα συμβαλλόμενα μέρη π.χ. χρησιμοποιούν γενετικούς πόρους για τα τρόφιμα και τη γεωργία.»

Βασικά μηνύματα

- Οι ιδιωτικές εταιρείες καλούνται να καταμερίζουν δίκαια και ισότιμα χρηματικά και μη χρηματικά οφέλη που προέρχονται από δραστηριότητες (εξόρυξης ή διατήρησης) που λαμβάνουν χώρα σε ή επηρεάζουν τα εδάφη των αυτοχθόνων πληθυσμών.
- Οι ιδιωτικές εταιρείες καλούνται να αποφασίζουν μαζί με τους αυτόχθονες πληθυσμούς σχετικά με έργα που εκτελούν στα εδάφη των τελευταίων.

Β) Περιβαλλοντικές μελέτες

α) Υποχρεώσεις καταμερισμού των οφελών για τα Κράτη στο πλαίσιο περιβαλλοντικών μελετών

Το Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επισήμανε ότι **πλήρεις εκ των προτέρων μελέτες** περιβαλλοντικών και κοινωνικό-πολιτιστικών επιπτώσεων αποτελούν βασική δικλείδα ασφαλείας για την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών και πρέπει:

- Να προετοιμάζονται από ανεξάρτητο, τεχνικά πιστοποιημένο φορέα.
- Να εκπονούνται με την ενεργό συμμετοχή των αυτοχθόνων κοινοτήτων που επηρεάζονται.
- Να σέβονται τις παραδόσεις και τον πολιτισμό των αυτοχθόνων πληθυσμών, και
- Να συμβάλλουν στην τήρηση των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών για συμμετοχή στις δημόσιες υποθέσεις.

Στην πράξη...

Παρά το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία απαιτούσε από τις τοπικές αρχές να εκπονήσουν ΜΠΕ πριν από την έγκριση έργων εξόρυξης φυσικών πόρων, η τοπική αρχή δεν διέθετε επαρκείς πόρους για να εκπονήσει δικές της μελέτες ή για να πιστοποιήσει την ποιότητα των μελετών που εκπόνησαν οι εργολάβοι του ιδιωτικού τομέα. Οι κοινότητες της επαρχίας δεν εμπιστεύονταν την εκτίμηση των επιπτώσεων από την εταιρεία εξόρυξης για τις εκτάσεις τους, επισημαίνοντας ότι η μελέτη δεν αναφέρθηκε σε ζητήματα σχετικά με το γλυκό νερό (αν και η περιοχή ήταν αρκετά άνυδρη) και δεν ασχολήθηκε με κανένα πολιτιστικό ζήτημα σχετικά με τις παραδοσιακές χρήσεις των εδαφών από αυτόχθονες πληθυσμούς. Η κοινότητα ζήτησε από τον εθνικό συνήγορο του πολίτη για τα ανθρώπινα δικαιώματα να απευθυνθεί στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και να ζητήσει εκ νέου μελέτη των επιπτώσεων με την άμεση συμμετοχή κοινοτήτων και ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων για την πλήρη εκτίμηση τόσο των περιβαλλοντικών, όσο και των κοινωνικό-πολιτιστικών θεμάτων.

Αρκετοί διεθνείς φορείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως αντικατοπτρίζεται στις Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον, Αρχή 14), έχουν υποδείξει ότι οι Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ παρέχουν λεπτομερείς οδηγίες γι' αυτό το θέμα. Καθώς οι Κατευθυντήριες Γραμμές αναφέρονται ειδικά στον καταμερισμό των οφελών, η έρευνα του **BeneLex** εντόπισε στρατηγικές ευκαιρίες για τη χρήση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των περιβαλλοντικών μελετών και του καταμερισμού των οφελών ώστε:

- Να **«ανοίξουν»** οι περιβαλλοντικές μελέτες σε διαφορετικές κοσμοθεωρίες με σκοπό να λάβουν υπόψη, με ολοκληρωμένο τρόπο, τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των εδαφών και των υδάτων που παραδοσιακά καταλαμβάνουν ή χρησιμοποιούν, τη συναφή βιοποικιλότητα, καθώς και τις ακόλουθες πολιτιστικές πτυχές:
 - συστήματα πεποιθήσεων,
 - γλώσσες και έθιμα,
 - παραδοσιακές χρήσεις των φυσικών πόρων,
 - τη διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας μέσω της τοπικής εθιμικής διαχείρισης,
 - την τήρηση εθιμικών νόμων που σχετίζονται με την κατοχή γης και την κατανομή των πόρων, και
 - διαγενεαλογικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών για τους πρεσβύτερους να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στους νέους.
- Να **απομακρυνθούν** από την αποκλειστική επικέντρωσή τους στον «έλεγχο των ζημιών», προκειμένου να εξεταστούν όχι μόνο οι αρνητικές επιπτώσεις (όπως η ενδεχόμενη βλάβη στον τρόπο ζωής, τα μέσα διαβίωσης, την ευημερία και την παραδοσιακή γνώση) από τα προτεινόμενα έργα ανάπτυξης, αλλά και οι πιθανές θετικές συνέπειες για τους αυτόχθονες πληθυσμούς σχετικά με:

- ο την τροφή,
- ο την υγεία,
- ο την περιβαλλοντική αειφορία, και
- ο την ευημερία, ζωτικότητα και βιωσιμότητα της κοινότητας (επίπεδα και ευκαιρίες απασχόλησης, πρόνοια, εκπαίδευση, και διαθεσιμότητα και πρότυπα στέγασης, έργων υποδομής, υπηρεσιών).

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ επίσης διατυπώνουν σημαντικές συστάσεις σχετικά με τον τρόπο εκπόνησης των μελετών επιπτώσεων ζητώντας από τα Κράτη να:

- Καθιερώσουν διαδικασίες για την καταγραφή των απόψεων των αυτοχθόνων κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες αυτές δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν σε δημόσιες συναντήσεις λόγω απομόνωσης ή κακής υγείας, ακόμα και σε άλλες μορφές εκτός από τις γραπτές.
- Παρέχουν επαρκείς και ανάλογους με το μέγεθος της προτεινόμενης ανάπτυξης ανθρώπινους, χρηματικούς, τεχνικούς και νομικούς πόρους για τη στήριξη της αυτόχθονης εμπειρογνωμοσύνης.
- Εξασφαλίζουν την εμπλοκή των αυτοχθόνων κοινοτήτων στις διαδικασίες χρηματοοικονομικού ελέγχου της ανάπτυξης, έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται αποδοτικά οι πόροι που επενδύονται, και
- Να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο «ομηρίας» από ελίτ, διασφαλίζοντας ότι «συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες δεν αδικούνται ή ωφελούνται άδικα εις βάρος της κοινότητας ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης» και ότι ο καταμερισμός των οφελών απευθύνεται στην «πληγείσα κοινότητα και το λαό της ως σύνολο.»

Τέλος, η έρευνα του **BeneLex** προτείνει να συμπεριληφθούν τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών όχι μόνο στις μελέτες επιπτώσεων (που πραγματοποιούνται σε επίπεδο έργου), αλλά και σε στρατηγικές εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΣΕΠΕ) που εκπονούνται σε επίπεδο πολιτικής και σχεδιασμού. Αν και οι ΣΕΠΕ δεν έχουν συζητηθεί από διεθνείς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι αναγκαίες βάσει της ΣΒΠ (άρθ. 14.1 (β)). Οι ΣΕΠΕ μπορούν να βοηθήσουν στην προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών σε ένα υψηλότερο επίπεδο λήψης αποφάσεων που προκαθορίζει τις προϋποθέσεις για τις ΜΠΕ.

β) Επιχειρηματική ευθύνη στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής μελέτης

Η επιχειρηματική ευθύνη για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους τομείς εξόρυξης και διατήρησης συνεπάγεται ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια. Αυτό περιλαμβάνει τη εκπόνηση μελετών επιπτώσεων σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ, οι οποίες απευθύνονται και σε επιχειρήσεις και μπορούν να φέρουν σημαντικές αλλαγές στις τρέχουσες πρακτικές, όπως στο παράδειγμα στο Κουτί 6 παρακάτω.

Κουτί 6. Επιχειρηματική ευθύνη για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - η υπόθεση Vedanta

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για Πολυεθνικές Επιχειρήσεις (Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ) αναφέρουν ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν διατάξεις για διαβούλευση και ΜΠΕ. Χώρες που συμμορφώθηκαν με τις Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΟΣΑ, συμπεριλαμβανομένου του ΗΒ, δημιούργησαν Εθνικά Σημεία Επαφής (ΕΣΕ) προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προωθούν και εφαρμόζουν τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

Το 2009, το ΕΣΕ του ΗΒ εξέδωσε απόφαση σχετικά με καταγγελία που υπέβαλε μια ΜΚΟ κατά βρετανικής εταιρείας εξόρυξης - Vedanta - ισχυριζόμενη ότι δεν είχε διεξάγει διαβουλεύσεις με μια αυτόχθονη ομάδα όσον αφορά τις δραστηριότητές της στην Ινδία. Το ΕΣΕ του ΗΒ έκρινε ότι η εταιρεία δεν συμμορφώθηκε με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες της αυτόχθονης ομάδας σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της Ινδίας στο πλαίσιο διάφορων διεθνών πράξεων, μεταξύ των οποίων η ΣΒΠ και η ΔΗΕΔΑΠ. Το ΕΣΕ συγκεκριμένα βασίστηκε στις Κατευθυντήριες Γραμμές Ακκέ: Κοη της ΣΒΠ προκειμένου να συστήσει στην εταιρεία να:

- Χρησιμοποιήσει την τοπική γλώσσα ή άλλες μορφές επικοινωνίας εκτός από τη γραπτή για διαβουλεύσεις με κοινότητες με πολύ υψηλά ποσοστά αναλφαριθμητισμού.
- Εξασφαλίσει τη συμμετοχή του μέγιστου αριθμού αντιπροσώπων της κοινότητας στις διαβουλεύσεις, και
- Συμπεριλάβει στη μελέτη τις επιπτώσεις της εξορυκτικής δραστηριότητας για την πρόσβαση των κοινοτήτων στην περιοχή που επηρεάζεται από το έργο, τρόπους εξασφάλισης των παραδοσιακών μέσων διαβίωσης, και εναλλακτικές ρυθμίσεις (εκτός από τη μετεγκατάσταση) για τις οικογένειες που επηρεάζονται.

Πηγή: Morgera (2013)

Βασικά μηνύματα

- Οι περιβαλλοντικές μελέτες για έργα ή επιπτώσεις στα εδάφη των αυτοχθόνων πληθυσμών θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν την έγκαιρη εξέταση συστημάτων πεποιθήσεων, της συνήθους κατοχής και χρήσης, καθώς και των πιθανών οφελών (όχι μόνο των αρνητικών επιπτώσεων) από την οπτική γωνία των αυτοχθόνων πληθυσμών, είτε αυτές οι μελέτες εκπονούνται από Κράτη είτε από ιδιωτικές εταιρείες.
- Οι περιβαλλοντικές μελέτες, αλλά και οι διαδικασίες χρηματοοικονομικού ελέγχου, θα πρέπει κατά την εκπόνησή τους να εμπλέκουν αυτόχθονες πληθυσμούς και τοπικές κοινότητες, μεταξύ άλλων αξιοποιώντας αυτόχθονες μεθοδολογίες, και
- Οι στρατηγικές περιβαλλοντικές μελέτες σε επίπεδο πολιτικής και σχεδιασμού θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν την εξέταση από την σκοπιά τους των πεποιθήσεων και των εθίμων των αυτοχθόνων πληθυσμών, καθώς των πιθανών οφελών.

Ως αποτέλεσμα, η FPIC είναι μια «**διαρκής διαδικασία διαλόγου**» (*Kaliña και Lokono*, Κοινή Σύμφωνη Γνώμη των Δικαστών Sierra Porto και Ferrer Mac-Gregor Poisot). Αυτό αντικατοπτρίζεται στις κατευθύνσεις που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της ΣΒΠ: για παράδειγμα, οι Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz Kuxtal της ΣΒΠ διευκρίνισαν ότι η FPIC σημαίνει μια συνεχή διαδικασία οικοδόμησης αμοιβαία επωφελών, συνεχιζόμενων ρυθμίσεων που θα πρέπει να είναι ελεύθερες από προσδοκίες ή χρονοδιαγράμματα που επιβάλλονται εξωτερικά. Σημειώστε ότι αυτό υπερβαίνει την αυστηρή ερμηνεία του όρου «εξαναγκασμός». Πέρα από τα παραπάνω, καθώς η FPIC είναι μια συνεχής διαδικασία, οι αυτόχθονες πληθυσμοί μπορούν να αποσυρθούν από ένα έργο οποιαδήποτε στιγμή.

Σύμφωνα με την έρευνα του **BeneLex**,

- η FPIC και ο καταμερισμός των οφελών θα πρέπει να θεωρούνται αλληλένδετες διεργασίες για συνεχή, καλόπιστο διάλογο.
- Τόσο η FPIC όσο και ο καταμερισμός των οφελών μπορούν να υπηρετήσουν την προστασία και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων, και
- Η αλληλεπίδραση μεταξύ του καταμερισμού των οφελών και της FPIC μπορεί να ορίσει τότε οι αυτόχθονες πληθυσμοί θα πρέπει να πουν όχι στις προτεινόμενες εξελίξεις.

Η τελευταία πρόταση είναι σημαντική διότι υπάρχουν σήμερα συζητήσεις σχετικά με το εάν η FPIC ισοδυναμεί με βέτο για τους αυτόχθονες πληθυσμούς (είναι δηλαδή, ένα απόλυτο δικαίωμα να πουν όχι). Για παράδειγμα, ο πρώην Ειδικός Εισηγητής James Anaya υποστήριξε ότι η ΔΗΕΔΑΠ δεν παρέχει στους αυτόχθονες πληθυσμούς ένα γενικό δικαίωμα βέτο έναντι αποφάσεων που μπορεί να τους επηρεάσουν. Αντίθετα απαιτεί τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων (η μορφή των οποίων εξαρτάται από τη φύση του δικαιώματος ή του συμφέροντος που διακυβεύεται) με καλή πίστη και στόχο την επίτευξη αμοιβαία αποδεκτής συμφωνίας. Επειδή οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με τους φυσικούς πόρους θα πρέπει να εξισορροπεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών επί των φυσικών πόρων με άλλα ισχύοντα ανθρώπινα δικαιώματα της ευρύτερης κοινωνίας και, υπό ορισμένες συνθήκες, άλλους στόχους δημόσιας πολιτικής, το ερώτημα μάλλον είναι τότε οι αυτόχθονες πληθυσμοί έχουν νόμιμα το δικαίωμα να πουν όχι σε ένα προτεινόμενο έργο ανάπτυξης.

Σύμφωνα με την έρευνα του **BeneLex**, η πλήρης αδιαφορία ή η έλλειψη σοβαρής εκτίμησης των οφελών (θετικών συνεπειών πέραν της πιθανής βλάβης) από την οπτική των κοσμοθεωριών των αυτοχθόνων πληθυσμών σε μια διαδικασία διαβούλευσης θα τους έδινε νόμιμα το δικαίωμα να πουν όχι. Με άλλα λόγια, ένα Κράτος δεν έχει σεβαστεί τα διεθνή πρότυπα για την προστασία των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών εάν:

- Δεν υπήρξε έγκαιρη, γνήσια και πολιτιστικά κατάλληλη αναγνώριση και συζήτηση για τα οφέλη, σύμφωνα με τις κοσμοθεωρίες των αυτοχθόνων πληθυσμών.
- Μια τέτοια συζήτηση δεν είχε καμία επίδραση στο τελικό αποτέλεσμα και δεν υπάρχουν επαρκείς λόγοι για να δικαιολογήσουν ένα τέτοιο αποτέλεσμα, και
- Το προτεινόμενο έργο επιδρά στους πόρους που παραδοσιακά ανήκουν ή χρησιμοποιούνται από αυτόχθονες πληθυσμούς, ή ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά παραδοσιακά χρησιμοποιούμενους πόρους απειλώντας την πολιτιστική και φυσική επιβίωση των αυτοχθόνων πληθυσμών.

Στην πράξη...

Σε μια κοινότητα προσφέρθηκε συμφωνία καταμερισμού οφελών από μια εταιρεία που πρότεινε εργασίες εξόρυξης στο έδαφός της. Η συμφωνία περιλάμβανε ευκαιρίες απασχόλησης σε υπηρεσίες εστίασης και ασφάλειας και το 0,03% επί των κερδών από τις μελλοντικές πωλήσεις ορυκτών. Η κοινότητα αρνήθηκε να συναινέσει στο αναπτυξιακό έργο επειδή η εταιρεία δεν ζήτησε τις απόψεις των κοινοτήτων σχετικά με τα πιθανά οφέλη του προτεινόμενου έργου και δεν έλαβε υπόψη τις πεποιθήσεις και τα έθιμα της κοινότητας κατά τον σχεδιασμό του.

β) Επιχειρηματική ευθύνη στο πλαίσιο της FPIC

Η επιχειρηματική ευθύνη για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους τομείς εξόρυξης και διατήρησης σημαίνει ότι οι εταιρείες πρέπει να δείξουν τη δέουσα επιμέλεια, η οποία περιλαμβάνει τη στήριξη κυβερνητικών προσπαθειών για διαβούλευση με αυτόχθονες πληθυσμούς.

Ο πρώην Ειδικός Εισηγητής James Anaya διευκρίνισε ότι οι εταιρείες πρέπει να:

- Μην προχωρήσουν σε ένα έργο εάν το κράτος έχει παραμελήσει να προβεί σε εκ των προτέρων διαβουλεύσεις με τις αυτόχθονες κοινότητες που επηρεάζονται (ή να συμπεράνει ότι έχουν πραγματοποιηθεί τέτοιες διαβουλεύσεις).
- Μη διεξάγουν διαβουλεύσεις με σκοπό να αντικαταστήσουν το Κράτος στην υποχρέωσή του να διαβουλεύεται με αυτόχθονες πληθυσμούς.
- Σε κάθε περίπτωση, να σέβονται το δικαίωμα των αυτοχθόνων πληθυσμών να συμμετέχουν σε αποφάσεις σχετικές με τα μέτρα που τους αφορούν, ανεξάρτητα από την υποχρέωση διαβούλευσης του Κράτους.
- Μην αντιμετωπίζουν τον καταμερισμό των οφελών ως ευνοϊκό πλεονέκτημα που δίνεται από την εταιρεία για την εξασφάλιση κοινωνικής υποστήριξης για το έργο (βλέπε επίσης Κουτί 6 παραπάνω για την υπόθεση Vedanta).

Στην πράξη...

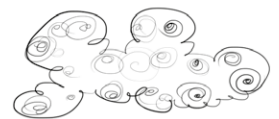
Μια εταιρεία εξόρυξης ζητά από μια κοινότητα να δεχτεί ή να απορρίψει μια συμφωνία καταμερισμού οφελών σχετική με ένα προτεινόμενο ορυχείο στα παραδοσιακά εδάφη της εντός μίας εβδομάδας. Η κοινότητα αρνήθηκε να συναινέσει στο έργο αυτό γιατί η εταιρεία δεν έλαβε καθόλου υπόψη της τα έθιμα της κοινότητας σχετικά με τα χρονικά περιθώρια για εσωτερικές διαβουλεύσεις.

Βασικά μηνύματα

- Η FPIC είναι μια συνεχής διαδικασία καλόπιστης συνεργασίας, η οποία είναι αλληλένδετη με τον καταμερισμό των οφελών, με αποτέλεσμα οι κοινότητες να έχουν το δικαίωμα να πουν όχι αν δεν ερωτηθούν σχετικά με (ή αν δεν ληφθεί σοβαρά υπόψη) το εάν θεωρούν ότι θα υπάρξουν οφέλη, βάσει του συστήματος πεποιθήσεών τους, από ένα έργο (πέραν από την έκφραση των απόψεών τους για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις).
- Οι εταιρείες πρέπει να συμμετάσχουν σε έναν καλόπιστο διάλογο προκειμένου, σαν κομμάτι της διαδικασίας αναζήτησης συναίνεσης, να καταλάβουν τι θα μπορούσε να θεωρηθεί, από τη σκοπιά της τοπικής κοινότητας και σε συμφωνία με τα έθιμά της, ως όφελος.

Δ) Διαφορά με την Αποζημίωση

Συχνά, ο καταμερισμός των οφελών και η αποζημίωση αναφέρονται μαζί σε διεθνή κείμενα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και η διαφορά μεταξύ τους δεν είναι ακόμα ξεκάθαρη. Για παράδειγμα, ο πρώην Ειδικός Εισηγητής Anaya δήλωσε ότι το καθήκον να μοιραστούν τα οφέλη στους αυτόχθονες πληθυσμούς είναι «ανεξάρτητο από μέτρα αποζημίωσης» αλλά «ανταποκρίνεται εν μέρει στην έννοια της δίκαιης αποζημίωσης για τη στέρηση ή τον περιορισμό των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων κοινοτήτων, και συγκεκριμένα το δικαίωμα της κοινοτικής κυριότητας εδαφών, περιοχών και φυσικών πόρων.»

Η έρευνα του BeneLex δείχνει ότι ο καταμερισμός των οφελών είναι μέρος μιας γενικής και μόνιμης υποχρέωσης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνδέονται με τους φυσικούς πόρους. Η αποζημίωση από την άλλη μεριά, είναι μια υποχρέωση που εξαρτάται από, και είναι αναλογική με, την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν και αυτό το σημείο δεν έχει διευκρινιστεί στη διεθνή νομολογία, μπορεί να εξαχθεί από τις επισημάνσεις ενός από τους δικαστές στην υπόθεση *Kaliña και Lokono*. Ο δικαστής υπογράμμισε ότι η αποζημίωση μέσω σύστασης ενός ταμείου για αυτόχθονες πληθυσμούς είναι «επιπρόσθετο σε κάθε άλλο τρέχον ή μελλοντικό όφελος που θα αναλογούσε στους

[αυτόχθονες] πληθυσμούς σαν αποτέλεσμα των γενικών αναπτυξιακών υποχρεώσεων του Κράτους» (δες επίσης 2015 *Garifuna Triunfo de la Cruz* και 2015 *Garifuna de Punta Piedra*).

Ο καταμερισμός των οφελών μπορεί επομένως αναμφίβολα να διαχωριστεί από αποζημίωση που αναμένεται να αντισταθμίσει την απώλεια ελέγχου επί πόρων και ευκαιριών παραγωγής εισοδήματος. Ο καταμερισμός των οφελών συνδυάζει νέες ευκαιρίες παραγωγής εισοδήματος με τον συνεχή, ή πιθανά ενισχυμένο, έλεγχο επί της χρήσης των εδαφών και των πόρων που επηρεάζονται από το έργο ανάπτυξης. Αυτό συνάδει με το προηγούμενο πόρισμα του **BeneLex** ότι ο καταμερισμός των οφελών γίνεται κατανοητός ως ένα προληπτικό εργαλείο για την πλήρη πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συνδέονται με τους φυσικούς πόρους, υπό το πρίσμα των κοσμοθεωριών των κοινοτήτων, και θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο οφέλη μέριμνας όσο και έλεγχο.

Βασικά μηνύματα

- **Ο καταμερισμός των οφελών οφείλεται πάντα τους αυτόχθονες πληθυσμούς, ακόμα και αν τα δικαιώματά τους δεν πρόκειται να παραβιαστούν από ένα προτεινόμενο έργο ανάπτυξης (και επομένως διαφέρει από την αποζημίωση).**

4) Αυτοαξιολόγηση

Πίσω στο αρχικό σενάριο: Μια κοινότητα αυτοχθόνων πληθυσμών μαθαίνει ότι η κυβέρνηση σχεδιάζει την έγκριση ενός νέου έργου εξόρυξης στα παραδοσιακά τους εδάφη. Η κοινότητα είχε συμμετάσχει σε μια προηγούμενη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και είχε εκφράσει ανησυχίες για τις επιπτώσεις του προτεινόμενου ορυχείου στο περιβάλλον, κυρίως σε σχέση με την ενδεχόμενη χρήση και ρύπανση των γλυκών υδάτων σε μια ημιάνυδρη περιοχή σαν αυτή. Στην κοινότητα, ωστόσο, δεν είναι σαφές αν και κατά πόσο οι απόψεις τους ελήφθησαν υπόψη στο τελικό συμπέρασμα της μελέτης και στη διαδικασία της έγκρισης που ακολούθησε. Δεν είναι επίσης σαφές, ποιες εναλλακτικές επιλογές εξέτασε η κυβέρνηση πριν αδειοδοτήσει το ορυχείο, συμπεριλαμβανομένης μιας ξεχωριστής πρότασης από την κυβέρνηση για τη δημιουργία προστατευόμενης περιοχής, και πόση προσοχή δόθηκε σε άλλες επιπτώσεις επί των παραδοσιακών δραστηριοτήτων της κοινότητας στη γη. Μόνο ορισμένα μέλη της κοινότητας προσεγγίστηκαν απευθείας από την εταιρεία, προκειμένου να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για το ορυχείο, και σε αντάλλαγμα πήραν χρήματα και θέσεις εργασίας. Πολλά άλλα μέλη, αντίθετα, αντιστάθηκαν ενεργά στο ορυχείο και αντιμετώπισαν δυσκολίες στο να πετύχουν έναν ωφέλιμο διάλογο με την κυβέρνηση ή την εταιρεία. Τα περισσότερα μέλη της κοινότητας θεώρησαν ότι τα οφέλη που υποσχέθηκε η εταιρεία δεν ήταν επαρκή σε σύγκριση με αυτά που η ίδια θα κέρδιζε, και δεν γνώριζαν τυχόν μέτρα που θα έπαιρνε η εταιρεία προκειμένου να προστατεύσει τις πηγές γλυκών υδάτων.

Αν έπρεπε να συμβουλευέστε την κοινότητα στη βάση αυτού του σεναρίου,

- Ποιος θα έπρεπε να ήταν ο ρόλος της κοινότητας στη μελέτη και ποια θέματα έπρεπε αυτή να είχε συμπεριλάβει;
- Θα μπορούσαν ακόμα να πουν όχι στο έργο εξόρυξης;
- Τι είδους οφέλη δικαιούνται; Ποιος υποχρεούται να τους παράσχει αυτά τα οφέλη και τι θα μπορούσε να κάνει η κοινότητα εάν δεν παρασχεθούν;
- Εάν η κυβέρνηση αποφασίσει να προχωρήσει στη δημιουργία μιας προστατευόμενης περιοχής στα παραδοσιακά εδάφη της κοινότητας, έχει η τελευταία οποιαδήποτε δικαιώματα;

Λύσεις

- Προκειμένου να καθορίσουν τον ρόλο τους και να αμφισβητήσουν το αποτέλεσμα της ΜΠΕ, μπορούν να βασιστούν **στο διεθνές δίκαιο τόσο για τη βιοποικιλότητα όσο και για τα ανθρώπινα δικαιώματα**, ώστε να ενισχύσουν τα επιχειρήματά τους σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων τους επί των φυσικών τους πόρων και να υπερπηδήσουν τα εμπόδια που αντιμετώπισαν σε εθνικό επίπεδο. Το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για την βιοποικιλότητα υποστηρίζει την προστασία των δικαιωμάτων τους μέσω της ΜΠΕ, της FPIC και του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών.
 - Οι βασικές διεθνείς συνθήκες είναι η ΣΒΠ με τις κατευθυντήριες γραμμές της (κυρίως τις Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ), η ΔΟΕ 169 και η ICERD, οι οποίες μπορούν να υποστηρίξουν την εφαρμογή της ΔΗΕΔΑΠ.
- Για να καθορίσουν τι **ρόλο θα έπρεπε να είχαν στη μελέτη**, πρέπει να αναφερθούν στις Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ, οι οποίες συστήνουν στα Κράτη να:
 - Καθιερώσουν διαδικασίες για την καταγραφή των απόψεων των αυτοχθόνων κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες αυτές δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν σε δημόσιες συναντήσεις λόγω απομόνωσης ή κακής υγείας, ακόμα και σε άλλες μορφές εκτός από τις γραπτές.
 - Παρέχουν επαρκείς και ανάλογους με το μέγεθος του προτεινόμενου αναπτυξιακού έργου ανθρώπινους, χρηματικούς, τεχνικούς και νομικούς πόρους για τη στήριξη της αυτόχθονης εμπειρογνωμοσύνης.
 - Εξασφαλίζουν την εμπλοκή των αυτοχθόνων κοινοτήτων στις διαδικασίες χρηματοοικονομικού ελέγχου της ανάπτυξης, έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται αποδοτικά οι πόροι που επενδύονται, και
 - Αποτρέψουν συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες από το να ευνοούνται ή μειονεκτούν άδικα εις βάρος της κοινότητας ως σύνολο από το αναπτυξιακό έργο.
- Όσο αφορά τα **θέματα που θα έπρεπε να είχε συμπεριλάβει η ΜΠΕ**, θα έπρεπε να είχε λάβει υπόψη όχι μόνο τις αρνητικές επιπτώσεις αλλά και τα πιθανά οφέλη σύμφωνα με τις αντιλήψεις των αυτοχθόνων πληθυσμών, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματά τους επί των εδαφών και των υδάτων που παραδοσιακά καταλαμβάνονται ή

χρησιμοποιούνται από αυτούς και τη συναφή βιοποικιλότητα (συμπεριλαμβανομένης της άγριας ζωής), καθώς και τις ακόλουθες πολιτιστικές πτυχές:

- ο συστήματα πεποιθήσεων,
 - ο γλώσσες και έθιμα,
 - ο παραδοσιακές χρήσεις των φυσικών πόρων,
 - ο τη διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας μέσω της τοπικής εθιμικής διαχείρισης,
 - ο την τήρηση των εθιμικών νόμων που σχετίζονται με την κατοχή γης και την κατανομή των πόρων, και
 - ο διαγενεαλογικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών για τους πρεσβύτερους να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στους νέους.
- Η κοινότητα θα είχε **το δικαίωμα να πει όχι** αν δεν είχε ερωτηθεί σχετικά με (ή αν δεν είχε ληφθεί σοβαρά υπόψη) το εάν θεωρεί ότι θα υπάρξουν οφέλη, βάσει του συστήματος πεποιθήσεών της, από ένα έργο (πέραν από την έκφραση των απόψεών της για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις). Καθώς η FPIC είναι μια συνεχής διαδικασία, οι κοινότητες μπορούν να αποσυρθούν από αυτήν οποιαδήποτε στιγμή.
 - Σχετικά με **τα οφέλη που η κοινότητα θα δικαιούταν**, ο δίκαιος και ισότιμος καταμερισμός των οφελών συνεπάγεται ότι η κοινότητα πρέπει να συναποφασίζει για τα οφέλη υπό το πρίσμα των απόψεών της για την ανάπτυξη και τις ανάγκες της. Περαιτέρω οφέλη πρέπει να ενισχύουν τον έλεγχο της κοινότητας επί των φυσικών πόρων (κοινοτική διαχείριση, συν-διαχείριση, κοινοπραξίες, ενσωμάτωση της παραδοσιακής γνώσης στον σχεδιασμό διαχείρισης των πόρων), όπως και να παρέχουν στα μέλη της υποστήριξη για την αποτελεσματική άσκηση αυτού του ελέγχου (άμεσες επενδυτικές επιλογές, διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές, ευκαιρίες για διαφοροποίηση των πηγών εισοδήματος, ανάπτυξη δυναμικότητας). Σε κάθε περίπτωση, ο καταμερισμός των οφελών οφείλεται πάντα στην κοινότητα, ακόμα και αν τα δικαιώματα των μελών της δεν πρόκειται να παραβιαστούν από ένα προτεινόμενο έργο ανάπτυξης (και επομένως διαφέρει από την αποζημίωση).
 - Οι διεθνείς δεσμεύσεις για τον καταμερισμό των οφελών αφορούν όχι μόνο τα Κράτη αλλά και τις επιχειρήσεις. Οι **ιδιωτικές εταιρείες** καλούνται να παραχωρούν δίκαια και ισότιμα χρηματικά και μη χρηματικά οφέλη που προέρχονται από δραστηριότητες (εξόρυξης ή διατήρησης) στα εδάφη των αυτοχθόνων πληθυσμών. Οι ιδιωτικές εταιρείες καλούνται επίσης να αποφασίζουν σχετικά με το έργο μαζί με τους αυτόχθονες πληθυσμούς, όταν τα έργα εκτελούνται εντός ή επηρεάζουν τα εδάφη τους. Η εθνική νομοθεσία θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών ως δικαίωμα των κοινοτήτων και να διευκρινίσει τις δυνατότητες ένδικης προστασίας του. Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση που η δέσμευση για τον καταμερισμό των οφελών δεν τηρείται από μια δημόσια αρχή ή από ιδιωτικές εταιρείες, η κοινότητα είναι σε θέση να προσφύγει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.
 - Ακόμα και αν η κυβέρνηση αποφασίσει να χαρακτηρίσει μια περιοχή των εδαφών των αυτοχθόνων πληθυσμών προστατευόμενη αντί να επιτρέψει την εγκατάσταση ενός ορυχείου, η κοινότητα δικαιούται την FPIC και τον καταμερισμό των οφελών ώστε να εξασφαλίσει αποτελεσματική συμμετοχή στη διαχείριση και παρακολούθηση

παραδοσιακών εδαφών, συμπεριλαμβανομένης της συμβατής με την προστασία του περιβάλλοντος συνεχούς πρόσβασης και χρήσης.

5) Αναφορές

A) Ακρωνύμια

ΔΗΕΔΑΠ	Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΟΕ 169	Σύμβαση για τους Αυτόχθονες και Νομαδικούς Πληθυσμούς (Αριθ. 169)
ΔΟΧ	Διεθνής Οργανισμός Χρηματοδότησης
ΔτΜ	Διάσκεψη των Μερών
ΕΣΕ	Εθνικά Σημεία Επαφής
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικός Οργανισμός
ΜΠΕ	Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΣΒΠ	Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία
ΣΕΠΕ	Στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων
CERD	Επιτροπή για την Εξάλειψη Φυλετικών Διακρίσεων
FAO	Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών
FPIC	Ελεύθερη, εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεση
ICERD	Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων
IACtHR	Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
UNEP	Πρόγραμμα των ΗΕ για το Περιβάλλον
UNPFII	Σταθερός χώρος συζητήσεων των ΗΕ για θέματα των αυτοχθόνων πληθυσμών

B) Λίστα κουτιών

Κουτί 1. Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον των ΗΕ (2018): υποχρεώσεις έναντι αυτοχθόνων πληθυσμών και παραδοσιακών κοινοτήτων

Κουτί 2. Βασικές διεθνείς αποφάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Κουτί 3. Έναντι ποιων ομάδων πρέπει να τηρείται η υποχρέωση καταμερισμού των οφελών;

Κουτί 4. Δέουσα επιμέλεια υπό τις Κατευθυντήριες Αρχές για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Κουτί 5. Επιχειρηματική ευθύνη για το σεβασμό των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών στη γεωργία και τη διατήρηση

Κουτί 6. Επιχειρηματική ευθύνη για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - η υπόθεση Vedanta

Γ) Λίστα διεθνών πηγών

i) Διεθνείς συμφωνίες

- Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (1966)
- Σύμβαση της ΔΟΕ για τους Αυτόχθονες και Νομαδικούς Πληθυσμούς σε Ανεξάρτητες Χώρες (1989)
- Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλομορφία (1992)

ii) Αποφάσεις της ΣΒΠ

- Αρχές και Κατευθυντήριες Γραμμές της ΣΒΠ στην Addis Ababa για την Αειφορική Χρήση της Βιοποικιλότητας, ΣΒΠ Απόφαση VII/12 (2004), Παράρτημα II
- Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές Akwé: Kon της ΣΒΠ για την εκτίμηση κοινωνικο-πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ΣΒΠ Απόφαση VII/16C (2004), Παράρτημα
- Πρόγραμμα εργασίας της ΣΒΠ για προστατευόμενες περιοχές, ΣΒΠ Απόφαση VII/28 (2004), Παράρτημα
- Εθελοντικές Κατευθυντήριες Γραμμές Mo'otz Kuxtal της ΣΒΠ για την ανάπτυξη μηχανισμών, νομοθεσίας ή άλλων κατάλληλων πρωτοβουλιών για να διασφαλιστεί η «εκ των προτέρων και συνειδητή συναίνεση», «ελεύθερη, εκ των προτέρων και συνειδητή συναίνεση» ή «έγκριση και συμμετοχή», ανάλογα με τις συνθήκες σε εθνικό επίπεδο, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των τοπικών κοινοτήτων για την πρόσβαση στις γνώσεις, τις καινοτομίες και τις πρακτικές τους, για το δίκαιο και τον ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρήση των γνώσεων, καινοτομιών και πρακτικών τους που συνδέονται με τη διατήρηση και την αειφορική χρήση της βιολογικής ποικιλότητας, και για την αναφορά και παρεμπόδιση της παράνομης εκμετάλλευσης της παραδοσιακής γνώσης, ΣΒΠ Απόφαση XIII/18 (2016), Παράρτημα

iii) Άλλες διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

- Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (1948)
- Διακήρυξη των ΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών, Ψήφισμα 61/295 της Γενικής Συνέλευσης των ΗΕ (2007)

iv) Αναφορές και μελέτες για τα ανθρώπινα δικαιώματα

- Ειδικός Εισηγητής Anaya (2010), Έκθεση για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των αυτοχθόνων πληθυσμών, Έγγρ. HE A/HRC/15/37
- Ειδικός Εισηγητής Anaya (2011), Έκθεση για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών, Έγγρ. HE A/HRC/21/47
- Ειδικός Εισηγητής Anaya (2012), Έκθεση προόδου σχετικά με τις εξορυκτικές βιομηχανίες, Έγγρ. HE A/HRC/21/47
- Μηχανισμός Εμπειρογνομόνων των ΗΕ, Οδηγία ν. 4 (2012): Συμπληρωματική έκθεση για τους αυτόχθονες πληθυσμούς και το δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων, με επίκεντρο τις εξορυκτικές βιομηχανίες, Έγγρ. HE A/HRC/21/55
- Ειδικός Εισηγητής Anaya (2013), Μελέτη για τις Εξορυκτικές Βιομηχανίες και τους Αυτόχθονες Πληθυσμούς, Έγγρ. HE A/HRC/24/41
- Μόνιμο Φόρουμ των ΗΕ για Ζητήματα των Αυτοχθόνων Πληθυσμών (2013), Ανασκόπηση στις επιχειρησιακές πολιτικές της Παγκόσμιας Τράπεζας, Έγγραφο E/C.19/2013/15
- CERD (2015), Συμπερασματικές παρατηρήσεις σχετικά με τις δέκατη τρίτη έως δέκατη πέμπτη αναφορές του Σουρινάμ, υποβληθείσες σε ένα ενιαίο κείμενο, Έγγρ. HE CERD/C/SUR/CO/13-15
- Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον (2017), Έκθεση για τη Βιοποικιλότητα, Έγγρ. HE A/HRC/34/49
- Αρχές-Πλαίσιο των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και το Περιβάλλον (2018)

v) Νομολογία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- Αφρικανική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, *Κέντρο για την Ανάπτυξη των Δικαιωμάτων των Μειονοτήτων (Κένυα) και Διεθνής Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων για λογαριασμό του Συμβουλίου για την Ευημερία των Endorois εν. Κένυας* (4 Φεβρουαρίου 2010), Υπόθεση 276/2003
- IACtHR, *Υπόθεση των Πληθυσμών Saramaka εν. Suriname*, Απόφαση (Προκαταρκτικές Ενστάσεις, Βάσιμο, Αποζημίωση και Έξοδα), 28 Νοεμβρίου 2007
- IACtHR, *Υπόθεση των Πληθυσμών Saramaka εν. Suriname*, Απόφαση (Ερμηνεία της Απόφασης επί των Προκαταρκτικών Ενστάσεων, Βάσιμο, Αποζημίωσης και Εξόδων), 12 Αυγούστου 2008
- IACtHR, *Υπόθεση της Κοινότητας Garífuna de Punta Piedra και των μελών της εν. Honduras*, Απόφαση (Βάσιμο, Αποζημίωση και Έξοδα), 8 Οκτωβρίου 2015
- IACtHR, *Υπόθεση της Κοινότητας Garífuna Triunfo de la Cruz και των μελών της εν. Honduras*, Απόφαση (Βάσιμο, Αποζημίωση και Έξοδα), 8 Οκτωβρίου 2015
- IACtHR, *Υπόθεση των Πληθυσμών Kalíña και Lokono εν. Suriname* Απόφαση (Βάσιμο, Αποζημίωση και Έξοδα) 25 Νοεμβρίου 2015

Δ) Επιπλέον πηγές

Mancisidor, M., 2015, «Is There Such a Thing as a Human Right to Science in International Law?», 4 *ESIL Reflections* 1, https://esil-sedi.eu/post_name-132/.

Morgera, E., 2013, «From Corporate Social Responsibility to Accountability Mechanisms» σε P.M. Dupuy και J.E. Viñuales (επιμ.) *Harnessing Foreign Investment to Promote Environmental Protection Incentives and Safeguards*, Cambridge, Cambridge University Press.

Morgera, E., 2014, The Legacy of UN Special Rapporteur Anaya on Indigenous Peoples and Benefit-Sharing, **BeneLex** Blog, <https://benelexblog.wordpress.com/2014/05/29/the-legacy-of-un-special-rapporteur-anaya-on-indigenous-peoples-and-benefit-sharing/>.

Morgera, E., 2018, A Reflection on Benefit-Sharing as a Framework Principle on Human Rights and the Environment proposed by UN Special Rapporteur John Knox (Part I), **BeneLex** Blog, <https://benelexblog.wordpress.com/2018/04/08/a-reflection-on-benefit-sharing-as-a-framework-principle-on-human-rights-and-the-environment-proposed-by-un-special-rapporteur-john-knox-part-i/>.

Morgera, E., 2018, A Reflection on Benefit-Sharing as a Framework Principle on Human Rights and the Environment proposed by UN Special Rapporteur John Knox (Part II: Right-holders and duty-bearers), **BeneLex** Blog, <https://benelexblog.wordpress.com/2018/04/08/a-reflection-on-benefit-sharing-as-a-framework-principle-on-human-rights-and-the-environment-proposed-by-un-special-rapporteur-john-knox-part-ii-right-holders-and-duty-bearers/>.

Morgera, E., 2018, Fair and equitable benefit-sharing and indigenous peoples' rights over natural resources, Συνοπτική Έκθεση Πολιτικής **BeneLex** N. 2.

Parks, L., 2017, Challenging Power Asymmetries from the Bottom up? Community Protocols and the Convention on Biological Diversity at the Global/Local Crossroads, Έγγραφο Εργασίας **BeneLex** N. 11, <http://eprints.lincoln.ac.uk/27544/1/SSRN-id2884965.pdf>.

UNEP, αχρονολόγητο α, *Bringing environmental protection nearer to the people*, <https://www.unenvironment.org/explore-topics/environmental-rights-and-governance/what-we-do/advancing-environmental-rights>.

UNEP, αχρονολόγητο β, *The Environmental Rights Initiative*, <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/25366/Environmental%20Rights%20Initiative%20Fact%20Sheet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.